

UCHWAŁA NR XIII/70/16 RADY GMINY JANÓW

z dnia 4 marca 2016 r.

w sprawie „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016 – 2025 “

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 i 1890) uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016 – 2025 “ stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia .

Przewodniczący Rady

Antoni Rymarski

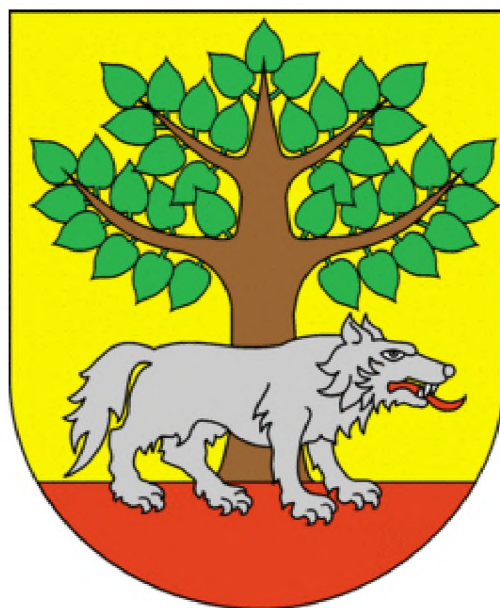
Załącznik do
Uchwały Nr XIII/70/16
Rady Gminy Janów
z dnia 4 marca 2016 r.

„ Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016 – 2025 “

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO

GMINY JANÓW

NA LATA 2016-2025

ECDS Polska Sp. z o.o.
Styczeń 2016

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju	5
III. Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej i przestrzennej gminy Janów.....	10
III.1. Położenie, powierzchnia	10
III.2. Środowisko przyrodnicze	13
III.3. Warunki klimatyczne gminy	20
III.4. Ludność.....	20
III.5. Bezrobocie.....	24
III.6. Zatrudnienie	25
III.7. Obsługa ludności i zaspakajanie potrzeb mieszkańców	27
III.8. Infrastruktura społeczno-kulturalna	28
III.8.1. Oświata i wychowanie	28
III.8.2. Baza sportowa.....	29
III.8.3. Kultura	30
III.9. Obiekty zabytkowe.....	33
III.10. Baza turystyczna	39
III.11. Infrastruktura techniczna	41
III.11.1. Drogi	41
III.11.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz gospodarka odpadami	42
III.11.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą i gaz	45
III.12. Struktura użytkowania gruntów	46
IV. Analiza SWOT.....	48
V. Analiza kluczowych obszarów problemowych	53
VI. Zadania polegające na poprawie sytuacji.....	56
VII. Źródła finansowania planowanych inwestycji.....	63
VIII. System wdrażania	71
IX. Zasady realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	73
X. System monitorowania.....	77
XI. Wskaźniki planowane do osiągnięcia	79
Spis rysunków	81
Spis tabel	81

I. Wprowadzenie

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów to zestaw działań, które mają zostać podjęte w określonym otoczeniu, określonym terminie i zmierzających do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju gminy Janów. Rozwój lokalny jest wynikiem jednoczesnej działalności, na tym samym terenie, różnych podmiotów władzy publicznej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i poszczególnych obywateli. Działania te powinny się wzajemnie uzupełniać tak, aby w sumie przyczyniały się do wzrostu gospodarczego, cywilizacyjnego i kulturowego.

Plan Rozwoju Lokalnego to zbiór celów strategicznych, celów szczegółowych i zadań realizacyjnych przeznaczonych do wprowadzenia w życie w celu poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej Wspólnoty Lokalnej. To Plan umożliwiający pozyskanie środków finansowych, które zostaną przeznaczone na realizację wyznaczonych w nim zadań. Środków pochodzących ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych i zagranicznych (w tym przede wszystkim środków Unii Europejskiej). Plan Rozwoju Lokalnego opracowany został również aby umożliwić efektywne korzystanie z funduszy strukturalnych w ramach Programów Operacyjnych i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Celem opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025 jest skoordynowanie działań zapewniających długotrwały rozwój gminy i podnoszących jej konkurencyjność w skali krajowej i międzynarodowej. Obszar realizacji Planu obejmuje swoim zasięgiem teren całej gminy Janów, dzięki czemu będzie możliwe ubieganie się o dofinansowanie kluczowych projektów realizowanych na terenie wszystkich miejscowości gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat. Wymaga to ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, towarzyszyć mu powinna ciągła ewaluacja na skutek uwzględniania obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Aby to zapewnić niezbędne będzie dobre przygotowanie informacyjne oraz stała komunikacja społeczna.

Niniejszy dokument, będący Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025, stanowi kontynuację założeń i priorytetów Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2006-2011 przyjętego uchwałą Nr XXIII/126/05 Rady Gminy Janów z dnia 28 września 2005 roku.

II. Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju

Konieczność tworzenia gminnych dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym nie wynika wprost z przepisów prawa. Znowelizowana w 2013 r. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tworząca podstawy prawne do przygotowania przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zasad wdrażania programów Unii Europejskiej na lata 2014-2020, wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez j.s.t. wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Katalog ten pozostawia jednak otwarty, a wśród podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie polityki rozwoju wymienia samorząd gminny.

Ugruntowana praktyka prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym realizowana jest najczęściej w postaci tworzenia gminnych strategii rozwoju. Zasady lokalnej polityki rozwoju powinny jednak uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach. Poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Spójności, poprzez strategiczne dokumenty krajowe, przygotowywane przede wszystkim przez administrację rządową, a kończąc na wojewódzkiej i subregionalnej strategii rozwoju, opracowywanych przez samorząd województwa.

Rysunek 1 Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „EUROPA 2020”		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”		
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo		
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	8 strategii branżowych	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020		Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

Przedstawiony schemat prezentuje aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych. Obejmuje on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK) oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania subregionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych. W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać o zachowaniu spójności i relacyjnym powiązaniu z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych, szczególnie tych opracowanych po wejściu w życie aktualnej strategii wojewódzkiej.

Tak zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Spójność w wymiarze wertykalnym jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

Nadrzędne dokumenty strategiczne

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach: (1) rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej, (3) sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020 jest średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK). Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie

głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowej strategii rozwoju kraju Polska 2030. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjna gospodarka, (3) spójność społeczna i terytorialna. W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

Strategie Zintegrowane

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów określonych przez SRK jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem jest rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne,
- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Spośród pozostałych strategii zintegrowanych szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych j.s.t. Wśród najważniejszych strategii, z punktu widzenia możliwości rozwojowych i aspiracji wspólnoty samorządowej Janowa, należy wymienić następujące dokumenty:

1. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020” – dokument przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i uchwalony 15 stycznia 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do realizacji takich celów jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej gospodarki, stymulowania innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy oraz wspieranie napływu innowacyjnych i odpowiedzialnych inwestycji;

2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i uchwalony 26 marca 2013 r. – szczególnie w działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania lokalnej polityki rozwoju, wzmacniania wzajemnego zaufania obywateli oraz zaufania obywateli do instytucji i organów państwa), a także wzmacniania gotowości mieszkańców do działania na rzecz społeczności lokalnej.

3. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i uchwalony 18 czerwca 2013 r. – szczególnie w zakresie działań na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia mieszkańców, wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych, przeciwdziałaniu procesom wykluczenia społecznego oraz kreowania polityki edukacyjnej zmierzającej do podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020. Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie zdefiniowanych priorytetach, operacjonalizację i parametryzację działań strategicznych, przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzący jednak do mobilizacji zasobów wielu aktorów społecznych. Podstawowymi elementami strategii rozwoju województwa są diagnoza obecnej sytuacji regionu oraz wyznaczone na jej podstawie główne wyzwania i cele rozwojowe, które powinny zostać zrealizowane przez samorząd województwa podlaskiego i inne zaangażowane podmioty.

Strategia Rozwoju Powiatu Sokólskiego

Powyższy dokument rozróżnia trzy poziomy zadań. Pierwszy poziom - to zadania ograniczające się do obszaru gmin, których realizacja wpłynie na stan sytuacji w gminach. Drugi poziom - to zadania, które są w bezpośredniej gestii gmin i ich realizacja będzie oddziaływała na cały powiat. Trzeci poziom obejmuje zadania leżące w gestii powiatu, które będą miały wpływ na jego rozwój. Rozwój powiatu sokólskiego uzależniony jest od dobrego, skutecznego i odpowiedzialnego reformowania życia politycznego, społecznego i gospodarczego kraju oraz otwarcia tu „bramy” łączącej wschód z zachodem.

III. Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej i przestrzennej gminy Janów

III.1. Położenie, powierzchnia

Janów - dawniej miasto, obecnie wieś licząca 844 mieszkańców. Nazwę swą miasteczko otrzymało w XVIII wieku od położonego tu majątku Sapiehów. Znacznie wcześniej, bo do końca XIII wieku tereny gminy zamieszkiwało bardzo wojownicze plemię Jaćwingów. Świadczą o tym liczne ślady grodzisk i kurhanów grzebalnych. Najbardziej znane to kurhany we wsi Jasionowa Dolina (IV-V w) i w Teolinie (III-V w), grodzisko we wsi Trzcianka (wczesne średniowiecze) oraz 14 stanowisk archeologicznych nie opisanych. Założenie Janowa przypisuje się miecznikowi Wielkiego Księstwa Litewskiego - Kazimierzowi Sannickiemu. Wieś pierwotnie zwana Przybudek powstała w miejscu bud drwali kolonizujących teren dawnych puszczy litewskich. Był to rok 1703, miasto powstało między 1709 - 1712, a obecna nazwa Janów od 1715r. pochodzi od Jana Sapiehy, który posiadał tu swój majątek. Natomiast do nadania praw miejskich w pierwszej połowie XVIII wieku oraz do ogólnego rozwoju Janowa przyczynił się Jerzy Stanisław Sapieha i jego żona Teodora. Sapiehowie przeznaczyli dużą przestrzeń pod budowę miasteczka. Wyznaczyli plac pod rynek, kościół, a potem w miarę przyrostu ludności żydowskiej - pod synagogę. Jerzy Sapieha był też fundatorem pierwszego, drewnianego kościoła pod wezwaniem swego patrona św. Jerzego. Znajduje się on obecnie na cmentarzu grzebalnym, dokąd został przeniesiony po wybudowaniu w 1904 roku neogotyckiego kościoła murowanego z cegły wypalanej z miejscowych wyrobisk gliny. Układ urbanistyczny centrum Janowa zaprojektował inny człowiek, któremu te ziemie wiele zawdzięczają - Wielki Podkanclerz Litewski Antoni Tyzenhaus. Układ ten zachowany jest do dziś. Potwierdzenie praw miejskich nastąpiło w roku 1791. Jak wiele miejscowości Podlasia prawa miejskie Janów stracił ukazem carskim na przełomie XIX i XX w. Dynamiczny rozwój miasta nastąpił w końcu XVIII wieku właśnie dzięki Antoniemu Tyzenhauzowi.

W 1795 roku w Janowie było 5 ulic, 174 domy, 18 browarów, 15 gorzelni, manufaktury tkackie i 1013 mieszkańców. W końcu XIX wieku liczba domów wzrosła do 321, a mieszkańców do przeszło 2000, z czego połowę stanowili żydzi. Rozwijał się przemysł młynarski oraz - dzięki pokładowi rudy darniowej - przemysł odlewniczy. W drugiej połowie

XVIII wieku Janów był stolicą jednej z 6 guberni wchodzących w skład ekonomii Grodzieńskiej. Gubernia Janowska składała się z 7 tzw. kluczy do których należało przeszło 95 wsi obecnie położonych na terenie gmin: Janów, Suchowola, Korycin, Sidra, Dąbrowa Białostocka i Czarna Białostocka. Było to więc znaczące centrum administracyjne wczesnej struktury agrarnej. Po trzecim rozbiórze Polski następuje na tych terenach krótkie panowanie Prus w latach 1795 - 1807. Z tego okresu pochodzi m.in. obecny herb Janowa. Okres porozbiorowy niczym szczególnym nie odcisnął się na tych terenach. Ze śladów powstał przeciw caratowi zachowała się jedynie mogiła powstańcza z 1863 r we wsi Podlubianka. W końcu XIX wieku liczba domów wzrosła do 321, a mieszkańców do 2000. Rozwija się przemysł młynarski oraz dzięki pokładom rudy darniowej- przemysł odlewniczy. O dawnej świetności Janowa przypomina XVIII wieczny układ urbanistyczny, a także ciekawa, drewniana zabudowa z przełomu XIX i XX wieku.

Rysunek 2 Gmina Janów na tle powiatu sokólskiego

Gmina Janów położona jest w północno-wschodniej części województwa podlaskiego, w zachodniej części powiatu sokólskiego, około 40 km od wschodniej granicy państwa, na malowniczych pagórkach obrzeża Puszczy Knyszyńskiej. Sąsiaduje ona z gminami: Suchowola, Dąbrowa Białostocka, Sidra, Sokółka, Czarna Białostocka i Korycin. Zajmuje obszar 20 774 ha, z czego 6 220 ha pokryte jest lasami stanowiącymi własność państwową

i prywatną. Przez tereny gminy przepływa malownicza rzeka Kumiałka będąca dopływem Biebrzy. W skład gminy wchodzi 35 sołectw.

Tabela 1 Wykaz sołectw

LP	Miejscowość
1.	Białousy
2.	Budno
3.	Cieśnisk Wielki
4.	Franckowa Buda
5.	Gabrylewszczyzna
6.	Janów
7.	Jasionowa Dolina
8.	Kamienica
9.	Kizielany
10.	Kizielewszczyzna
11.	Kumiałka
12.	Kol. Kuplisk
13.	Kuplisk
14.	Krasne
15.	Łubianka
16.	Marchelówka
17.	Nowokolno
18.	Nowowola
19.	Nowy Janów
20.	Ostrynka
21.	Podlubianka
22.	Przystawka
23.	Rudawka
24.	Sitawka
25.	Sitkowo
26.	Skidlewo

LP	Miejscowość
27.	Soroczy Mostek
28.	Sosnowe Bagno
29.	Studzieńczyna
30.	Szczuki
31.	Teolin
32.	Trofimówka
33.	Trzcianka
34.	Wasilówka
35.	Zielony Gaj

III.2. Środowisko przyrodnicze

Gmina położona jest na zachodniej wysoczyźnie przylegającej do doliny Biebrzy. Dominują tam płaskie i faliste równiny moreny dennej staroglacjalnej z formami denudacyjnymi wypełnionymi utworami aluwialnymi i deluwialnymi. Stosunkowo licznie występują tu także wzgórza i pagórki o genezie kemowej. Niewielkie powierzchnie zajmują równiny torfowiskowe związane z obniżeniem dolinnym rzeki Kumiałki.

Podłoże krystaliczne budują przeważnie gnejsy i kwarcyty występujące na głębokości ponad 500 m. Na całym obszarze nie występują utwory ery paleozoicznej. Na skałach prekambriu zalegają utwory jury środkowej i jury górnej wykształcone w postaci wapieni, mułowców, margli ilastych, iłowców i piasków. Brakuje utworów jury dolnej i kredy dolnej. Kredę środkową reprezentują piaski kwarcytowe i glaukonitowe, iłowce i mułowce, natomiast kredę górną - kreda piszcząca, margle, piaski glaukonitowe i piaskowce. Utwory kredowe są przykryte na całym obszarze przez utwory trzeciorzędowe. Jedynie w Różanymstoku kreda występuje bezpośrednio pod osadami podlodowcowymi.

Utwory trzeciorzędowe występują prawie na całym obszarze. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana (przeważnie kilkadziesiąt metrów).

Powierzchnia podczwartorzędowa jest bardzo nierówna. Najwyżej wznosi się ona w okolicach Lipska (ok. 40 m n.p.m.) i Dzieciotłowa (ok. 20 m n.p.m.), najbardziej obniża się natomiast na północ od Czerwonego Bagna (ok. - 85 m p.p.m.). Na zachód od doliny Biebrzy w kierunku Wysoczyzny Kolneńskiej wznosi się osiągając + 18 m. Miąższość utworów

czwartorzędowych waha się od 82 m (Lipsk) do 212 m (Mońki). Jest ona największa w granicach Biebrzy Środkowej i w zachodniej części Biebrzy Górnej (150-160 m), średnia w basenie Dolnym Biebrzy (130-140 m), najmniejsza zaś we wschodniej części doliny Biebrzy Górnej (80-100 m).

Powszechne są osady zaliczane do zlodowaceń południowopolskich, osiągające miąższość od 42 (Grajewo) do 54 m (Jastrzębna).

Utwory związane ze zlodowaceniem środkowopolskim są powszechne w otoczeniu doliny Biebrzy i osiągają znaczną grubość (Grajewo 130 m, Sztabin 100 m, Mścichy, Wizna, Downary -- 85 m). Najczęściej jednak utwory te mają miąższość 60-70 m. Najlepiej wyodrębniają się utwory zlodowacenia Warty, szczególnie na terenach otaczających dolinę Biebrzy (okolice Downar, Grajewa, Kamienna Nowa, Dąbrowa Białostocka). Na znacznych powierzchniach basenu Biebrzy Środkowej i Dolnej utwory te zostały zniszczone.

Morena warciańska zachowała się tylko wypowo (Dębowo, Polkowo, Jasionowe, Kopytkowo). Utwory aluwialno-deluwialne i deluwialne występują na wysoczyznach morenowych otaczających dolinę Biebrzy. Zajmują one dna dolin denudacyjno-erozyjnych z ciekami wodnymi. Uziarnienie tych utworów stanowią piaski luźne, piaski gliniaste, gliny oraz pyły zwykłe i ilaste.

Obszar gminy położony jest w obrębie zlewni rzeki Biebrzy. Sieć hydrograficzna jest dość silnie rozbudowana przez przepływające przez gminę niewielkie rzeczki: Kamienicę i Kamionkę, zasilające z północy Kumiałkę oraz zbiornik retencyjny Sitawka o powierzchni 6,2 ha i objętości ok. 87 tys. m³.

Według podziału hydrogeologicznego Polski obszar gminy znajduje się w obrębie regionu podlaskiego. Charakteryzuje się on naprzemianległym występowaniem poziomów wodonośnych i serii poziomów słabo przepuszczalnych. Przypowierzchniowy poziom wodonośny posiada zwierciadło swobodne, a głębiej leżący poziom międzymorenowy zwierciadłem napiętym, przy czym w obrębie wysoczyzn występuje ono pod ciśnieniem subartezyjskim i układa się poniżej zwierciadła wody poziomu przypowierzchniowego. Szacowana miąższość czwartorzędowych utworów wodonośnych waha się od kilku do 40 metrów. Główne poziomy wodonośne charakteryzują się pełną izolacją od powierzchni. Zwierciadło wody przypowierzchniowego poziomu wodonośnego układa się na głębokości od kilku do kilkunastu metrów, natomiast w dolinach występuje tuż pod powierzchnią.

Zgodnie z regionalizacją geobotaniczną Szafera i Pawłowskiego, obszar gminy przynależy do Krainy Biebrzańskiej Działu Północnego. W regionalizacji na podstawach

synchorologicznych Matuszkiewicza obszar ten został włączony do Mazursko-podlaskiego regionu subborealnego Nizżu Wschodnioeuropejskiego.

Na terenie gminy dominują gleby płowe i brunatne wylugowane wytworzone z piasków gliniastych, glin, utworów pyłowych pochodzenia wodnego. Lokalnie występują gleby rdzawe i bielcowe wykształcone z piasków gliniastych, słabogliniastych i luźnych.

Zgodnie z regionalizacją geobotaniczną Szafera i Pawłowskiego, obszar gminy przynależy do Krainy Biebrzańskiej Działu Północnego. W regionalizacji na podstawach synchorologicznych Matuszkiewicza obszar ten został włączony do Mazursko-podlaskiego regionu subborealnego Nizżu Wschodnioeuropejskiego.

Mazursko-podlaski region subborealny jest obszarem objętym północnym zasięgiem świerka, wyróżniającym się skupieniem kontynentalno-borealnych elementów roślinności. Charakterystycznymi w stosunku do pozostałych części kraju zbiorowiskami są niżowe bory świerkowe, szczególne postaci borów mieszanych świerkowo-sosnowo-dębowych z dużym udziałem osiki, leśne torfowiska wysokie, borealne postaci bezleśnych torfowisk wysokich z udziałem reliktowych gatunków północnych, swoiste zespoły wrzosowisk mącznicowych, torfowisk niskich i przejściowych, łąk i pól uprawnych. Wiele zespołów środkowoeuropejskich występuje w tym regionie w postaci osobnych odmian geograficznych. Region Mazursko-podlaski leży na peryferiach zasięgu graba. We wschodniej części regionu, suwalsko-podlaskiej nie występuje buk, dąb bezszypułkowy i jawor.

Gmina Janów leży na skraju Puszczy Knyszyńskiej. Wschodnią część gminy porastają lasy przynależące do Nadleśnictwa Czarna Białostocka, Obrębu Kumiałka. Lasy zajmują 1/3 powierzchni gminy (33%), z czego lasy prywatne stanowią 12%. Lasy wodochronne i glebochronne zajmują 168 ha (2% lasów w gminie). Drzewostan nasienny o powierzchni 30 ha to stanowi cenny fragment lasu w Obrębie Kumiałka Nadleśnictwa Czarna Białostocka. W tej części Puszczy Knyszyńskiej przeważają ciepłolubne lasy sosnowo-dębowe reprezentowane przez zespół grądu miodownikowego Melitti-Carpinetum. Grądy występują w mozaice z borem mieszanym wilgotnym Querco-Piceetum.

Na terenie gminy Janów nie występują duże i zwarte kompleksy leśne oraz rozległych obszarów bagiennych, które stanowią naturalne ostoje wielu gatunków rodzimej fauny. Nie mniej jednak każda z gromad ma swoich przedstawicieli na opisywanym terenie.

Ssaki kopytne reprezentowane są głównie przez sarnę, która dość często spotykana jest na polach i łąkach. Zasiedla niemal wszystkie środowiska występujące na opisywanym obszarze. Dość często spotyka się też dziki, czego dowodem są szkody wyrządzane przez nie w uprawach rolnych. Stosunkowo często widywany jest lis, dużo rzadziej jenot, kuna domowa,

tchórz. Pola i łąki zamieszkuje zając szarak. Populacja zająca w ostatnich latach maleje. Pozostałe ssaki z grupy Micromammalia występujące na badanym obszarze to m.in.: jeż wschodni, kret, nornica ruda, nornik zwyczajny, mysz domowa, mysz polna, szczur wędrowny.

Ornitofauna występująca na omawianym terenie jest zróżnicowana gatunkowo i ilościowo. Do gatunków ptaków występujących na omawianym obszarze należy: bocian biały, łąbedź niemy, myszołów zwyczajny, myszołów włochaty (zimą), kuropatwa, żuraw, czajka, grzywacz, synogarlica turecka, dzięcioł duży, skowronek polny, dzierlatka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek łąkowy, pliszka siwa, słowik szary, rudzik, kopciuszek, kos, kwiczoł, piecuszek, zaganiacz, sikora bogatka, sikora modra, dzierzba gąsiorek, sroka, kruk, kawka, wrona siwa, szpak, jasiołuska, wróbel, zięba, dzwoniec, szczygieł, gil, trznadel.

Dość uboga jest fauna płazów, która jest reprezentowana występującą na łąkach żabę trawną, a na terenach bardziej wilgotnych żabę moczarową. W niewielkich zbiornikach wodnych gody odbywają kumaki nizinne. Stosunkowo często spotkać można ropuchę szarą.

Gromada gadów reprezentowana jest przez zaskronca zwyczajnego, jaszczurkę zwinkę.

Gmina położona jest na północnym skraju Puszczy Knyszyńskiej. Na terenie gminy występują dwa ciek, rzeka Kumiałka i rzeka Kamienica oraz zbiornik retencyjny Sitawka.

Przekształcenia tego obszaru związane są z eksploatacją żwirów i piasków.

Głównym zagrożeniem wód powierzchniowych jest spływ zanieczyszczeń z pól oraz wprowadzanie do środowiska wodnego ścieków gospodarskich. Stanowi to nadal istotny problem, mimo że w minionych latach miał miejsce wyraźny postęp w ograniczaniu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych.

Rozwiązania wymaga nadal problem ograniczenia ładunków ze źródeł powierzchniowych. Istotne zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i racjonalizacja użytkowania środków ochrony roślin zmniejszyło zagrożenie wód zanieczyszczeniem, jednak spodziewana i konieczna, w związku z planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, intensyfikacja produkcji rolnej może spowodować odwrócenie korzystnych tendencji.

Gmina stara się przeciwdziałać zjawisku zanieczyszczeniu, rozbudowując sieć ujęć wód podziemnych, skąd woda w ilościach potrzebnych do picia udostępniana jest ludności.

Podejmowane są również działania związane z udoskonaleniem technologii uzdatniania wody i poprawą jakości wody dostarczanej przez wodociągi.

Podstawowym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są procesy spalania paliw stałych (węgla, koksu i drewna) w indywidualnych paleniskach w budynkach

jednorodzinnych wolnostojących i w zabudowie zagrodowej. Specyfika gminy wiejskiej sprawia, że zabudowa wielorodzinna ma tutaj znaczenie minimalne.

Zanieczyszczenie powietrza od środków transportu ma charakter ograniczony do okolic dróg o znaczącym natężeniu ruchu. Jest to związane zasadniczo z tym, że źródło emisji zanieczyszczeń znajduje się na wysokości do metra od powierzchni ziemi, a także z unosem pyłu drogowego spowodowanym ruchem pojazdów.

Uciążliwości związane z obniżeniem jakości powietrza atmosferycznego wokół szlaków komunikacyjnych mają inny charakter na terenie osłoniętym (zabudowania, wzniesienia, lesistość), a inny na otwartych przestrzeniach. Równocześnie zależą od stałych parametrów pogody dla danego obszaru, jak: kierunek wiatru, pułap chmur, częstotliwość opadów atmosferycznych.

Transport drogowy należy do powierzchniowych źródeł emisji. W terenie zurbanizowanym, a szczególnie w okolicy skrzyżowań głównych dróg, natężenie ruchu jest największe i występuje kumulacja strumienia emisji oraz z reguły gorsze warunki jej rozpraszania, co często jest przyczyną powstawania lokalnych zagrożeń (długotrwała ekspozycja, smogi). Dużą rolę odgrywa tu przepustowość dróg i związana z tym płynność jazdy, a także lokalizacja dróg tranzytowych (czy w centrum, czy na obrzeżach osiedli).

Zanieczyszczenia komunikacyjne mają charakter fizyko-chemiczny i są to głównie: zanieczyszczenia gazowe jak tlenki azotu, tlenki węgla, węglowodory, zanieczyszczenia pyłowe - w pyłe drogowym występują duże koncentracje metali ciężkich jak ołów i kadm oraz azbestu pochodzącego z klocków hamulcowych, związki biogenne (azot, fosfor, węgiel w postaci sadzy), chlorki, związki organiczne i nieorganiczne określone zawartością węgla całkowitego oraz biochemicznym (BZT) i chemicznym (ChZT) zapotrzebowaniem tlenu, substancje ropopochodne, w tym węglowodory aromatyczne, hałas i drgania.

Na występujące na terenie gminy ekosystemy wpływ ma wiele czynników decydujących o ich trwałości i kondycji, wśród nich m.in.:

- sukcesje naturalnej lub antropogenicznej proveniencji, np. skutek zaprzestania bądź zmiany tradycyjnego sposobu użytkowania zmienia się jakość i fizjonomia ekosystemów (np. wkraczanie do fitocenozy szuwarowych i łąkowych gatunków drzewiastych),
- przekształcenia na inne cele, np. urbanizacyjne, komunikacyjne, gospodarcze,
- zbiór roślin leczniczych i ozdobnych, m.in. bobrek, kruszyna, wiązówka, kozłek, konwalia, sasanki, widłaki i inne,
- łowiectwo, kolekcjonerstwo, kłusownictwo,

- pożary powstałe wskutek wypalania łąk, szuwarów i pól,
- fragmentacja prowadząca do rozpadu areалу zajmowanego przez gatunki utrudniająca kontakty między populacjami (dotyczy to zwłaszcza lasów),
- zawleczenie obcych gatunków roślin, chemizacja gleb,
- zanieczyszczenia wód i ich eutrofizacja, obniżenie poziomu wód gruntowych.

Ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej odgrywają lasy. Największe zagrożenia ekosystemów leśnych wynikają z:

- małego zróżnicowania gatunkowego drzewostanów,
- występowania monokultur leśnych,
- uproszczenia struktury przestrzennej,
- dużego udziału drzewostanu w niskich klasach wieku,
- nadmiernej eksploatacji gospodarczej.

Przemiany struktury własnościowej prowadzą do upadku małych, prowadzących ekstensywną gospodarkę gospodarstw, co w konsekwencji jest przyczyną homogenizacji krajobrazu i zaniku jego cech swoistych, np. likwidacja miedz, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zabagnień, torfowisk i nieużytków.

Istotne znaczenie dla stanu zachowania biocenoz ma przeznaczanie cennych pod względem przyrodniczym nad terenów pod zabudowę rekreacyjną i letniskową.

Na terenie gminy występują stosunkowo niewielkie zagrożenia wynikające z infrastruktury rolnictwa, intensyfikacji rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin), wzrostu ruchu i transportu komunikacyjnego. Najbardziej narażone są ekosystemy leśne Puszczy Knyszyńskiej oraz dolina rzeki Kumiałka.

Część obszaru gminy Janów (około 1500 ha) leży na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Powierzchnia otuliny na terenie gminy wynosi około 3500 ha.

Tabela 2 Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2014 roku

	Ogółem w tys. ha	Rezerwy przyrody w tys. ha	Parki krajobrazowe w tys. ha	Pomniki przyrody
Województwo	645058,3	23591,7	88084,5	1998
Powiat	53259,9	1666,0	17860,9	50
Gmina	1592,1	79,7	1512,4	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody Starodrzew Szyndzielski o powierzchni 79,7 ha, utworzony na mocy Zarządzenia MOŚZNiL z 25.06.1990 r. (M.P. z Nr 31.poz.248). Został powołany w celu zachowania fragmentu Puszczy Knyszyńskiej obejmującego starodrzew typu ciepłolubnego lasu sosnowo-świerkowo-dębowego, charakterystycznego dla północnej części Puszczy Knyszyńskiej.

Ochroną w postaci pomników przyrody objęto następujące drzewa:

- dąb szypulkowy, nr ewid. 40, wiek 250 lat, obwód 4,98 m, wysokość 23 m, położony w Nadleśnictwie Czarna Białostocka Obręb Kumiałka oddział 195 j;
- dąb szypulkowy, nr ewid. 74, wiek 300 lat, obwód 3,9m, wysokość 29m, położony w Nadleśnictwie Czarna Białostocka Obręb Kumiałka oddział 193 b.

Zagadnienia związane z gospodarką wodno-ściekową i gospodarką odpadami są poruszane podczas sesji gminnych w trakcie, których prezentowane są informacje o zagrożeniach związanych z brakiem właściwej gospodarki ściekami i odpadami.

Dużą rolę odgrywa edukacja dzieci i młodzieży prowadzona w szkołach. W ramach programu szkolnego omawiane są zagadnienia ochrony środowiska, w tym m.in. sposoby zagospodarowanie odpadów t ścieków oraz zagrożenia wynikające z braku prowadzenia takiej gospodarki. Często organizowane są wyprawy studyjne do gminnej oczyszczalni ścieków w celu poznania zasad funkcjonowania urządzeń oczyszczalni, sposobu działania itp. Młodzież szkolna co roku aktywnie uczestniczy w akcji Sprzątanie Świata.

W związku z niedalekim sąsiedztwem Biebrzańskiego Parku Narodowego w szkole dużą rolę przykłada się do edukacji przyrodniczej związanej z parkami narodowymi oraz ochroną przyrody. Szkoły dość aktywnie uczestniczą w ofercie edukacyjnej Parku. Organizowane są spotkania z pracownikami Parku, młodzież szkolna licznie odpowiada na apele czasopisma Nasza Biebrza redagowanego przez pracowników Parku

Gmina Janów leży na skraju Puszczy Knyszyńskiej. Wschodnią część gminy porastają lasy przynależące do Nadleśnictwa Czarna Białostocka, Obrębu Kumiałka.

III.3. Warunki klimatyczne gminy

Klimat regionu ma cechy klimatu kontynentalnego z pewnymi właściwościami klimatu subborealnego, co wyraża się długą zimą, krótkim przedwiośniem, stosunkowo krótkim okresem wegetacji i najniższą na niżu średnią roczną temperaturą.

Gmina leży w najzimniejszym po górach regionie Polski. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5 °C (około 1,5 °C niżej niż w centralnej Polsce). Ma na to wpływ długa zima trwająca 100-120 dni. Średnia temperatura w styczniu spada do - 4,2 °C. Natomiast temperatury letnich miesięcy są zbliżone do temperatur w innych regionach kraju i wynoszą 16-17,5 °C. Maksymalne temperatury notuje się w lipcu (35,3 °C), minima temperatury występują w styczniu (najniższa notowana to -30,0°C). Okres wegetacyjny trwa 192 dni, okres bez przymrozków - 72 dni.

Roczna suma opadów zawiera się w granicach 550-700 mm, ich maksimum przypada na lipiec i wynosi 97,4mm. W roku występuje 144 dni z opadami, z tego aż 82 w okresie wegetacji. Wiatry wieją głównie z zachodu (latem) oraz wschodu (zimą).

Amplituda średnich miesięcznych wynosi 21,8 °C, natomiast amplituda wartości maksymalnych: 65,3 °C.

Na terenach położonych w Kotlinie Biebrzańskiej opady są o około 20-30 mm niższe niż na otaczających ją wysoczyznach i równinie. W przebiegu rocznym opady letnie przeważają nad zimowymi. Występują dwa maksima opadowe (w lipcu i listopadzie) oraz dwa minima (luty i październik). Opady jesienne przeważają nad wiosennymi a letnie nad zimowymi, co dowodzi przewagi cech klimatu kontynentalnego na tym obszarze. Deszcze ulewne i nawałne występują od czerwca do października z maksimum w czerwcu. Pokrywa śnieżna utrzymuje się tu średnio 70 dni w roku.

III.4. Ludność

Jednym z podstawowych i najważniejszych uwarunkowań rozwoju gminy jest sytuacja demograficzna, tendencje przekształceń w liczbie ludności i jej strukturze.

Tabela 3 Struktura ludności na terenie gminy Janów.

	Ludność								
	ogółem			mężczyźni			kobiety		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	1198690	1194965	1191918	584841	582646	581164	613849	612319	610754
Powiat	71128	70525	70060	35167	34826	34623	35961	35699	35437
Gmina	4321	4310	4275	2127	2126	2110	2194	2184	2165

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wg stanu na koniec grudnia 2014 r. w Gminie Janów mieszkało 4275 mieszkańców, co stanowi 6,10% mieszkańców powiatu sokólskiego i 0,36% ludności województwa podlaskiego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2012-2014 notuje się utrzymujący się spadek zaludnienia gminy. W tym okresie liczba mieszkańców zmalała o 46 osób, tj. o 1,08%. Przeważającą liczbę osób w strukturze płci ludności na obszarze gminy stanowią kobiety. Na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia gminy Janów wynosi 21 osób/km². Jest to wynik znacznie różniący się od tendencji wojewódzkich, gdzie na km² przypada średnio 59 osób.

W analizowanym okresie zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym o 7,3%. W 2014 roku ok. 17,8% mieszkańców gminy Janów nie miało ukończonych 18 lat. Nieznaczny wzrost nastąpił w grupie osób w wieku produkcyjnym, wynosił on 0,23% oraz w grupie osób w wieku poprodukcyjnym o 0,88% w latach 2012-2014.

Tabela 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w latach 2012 – 2014

	W wieku								
	przedprodukcyjnym			produkcyjnym			poprodukcyjnym		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	218452	214010	210460	763271	759614	755557	216967	221341	225901
Powiat	12679	12116	11794	44320	44064	43784	14129	14345	14482
Gmina	820	786	760	2595	2602	2601	906	922	914

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2014 roku odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, grupy wiekowej najmniej korzystnej z punktu widzenia gospodarki, wynosił 21,38%. Jest to zjawisko niepokojące, świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Cecha ta jest jednak charakterystyczna dla społeczeństwa żyjącego w rozwijającej się gospodarce. W obecnym czasie proces starzenia się społeczeństwa nie przynosi jeszcze negatywnych skutków, ale w przyszłości może spowodować zbyt duże obciążenie demograficzne i zatrzymanie rozwoju gospodarczego.

Tabela 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w % ogółu ludności w latach 2012 – 2014

	W wieku								
	przedprodukcyjnym (%)			produkcyjnym (%)			poprodukcyjnym (%)		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	18,22%	17,91%	17,66%	63,68%	63,57%	63,39%	18,10%	18,52%	18,95%
Powiat	17,83%	17,18%	16,83%	62,31%	62,48%	62,50%	19,86%	20,34%	20,67%
Gmina	18,98%	18,24%	17,78%	60,06%	60,37%	60,84%	20,97%	21,39%	21,38%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartość wskaźnika obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) na przestrzeni ostatnich lat zmalała i w 2014 roku na terenie gminy Janów wyniosła 64,4 osoby, przy średniej dla powiatu równej 60 osób, a dla województwa 58.

Tabela 6. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2012 – 2014

	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2012	2013	2014
Województwo	57	57	58
Powiat	60	60	60
Gmina	66,5	65,6	64,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W roku 2014 wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców na terenie gminy Janów wyniósł 6,30 i był niższy niż na terenie powiatu sokólskiego, który to wskaźnik wynosił 8,3. Odnotowano natomiast wyższy wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców, który dla gminy wynosił 14,69, natomiast dla powiatu 12,27.

Tabela 7. Ruch naturalny w liczbach bezwzględnych w roku 2014

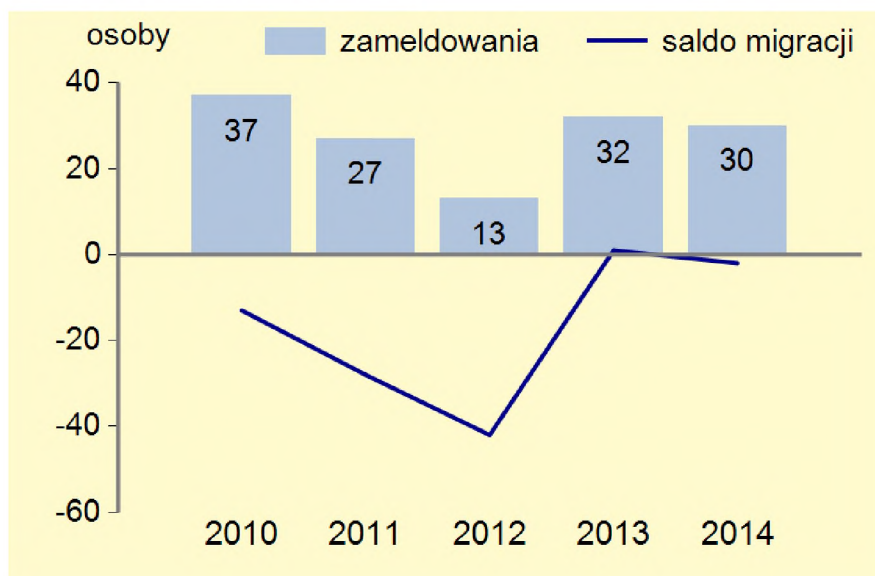
	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Województwo	6135	11029	11850	-821
Powiat	386	283	862	-279
Gmina	26	27	63	-36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Przyrost naturalny na 1000 osób na terenie gminy w roku 2014 wyniósł -8,4 i był niższy niż wskaźnik dla powiatu sokólskiego, który wynosił -3,97 na 1000 mieszkańców.

W analizowanym okresie w gminie Janów odnotowano ujemne saldo migracji, które do 2012 roku systematycznie osiągało coraz większe wartości ujemne, natomiast w roku 2013 wskaźnik salda migracji uległ poprawie i osiągnął poziom zerowy.

Rysunek 3 Migracje ludności na pobyt stały

III.5. Bezrobocie

Według danych z roku 2014 w gminie Janów zarejestrowanych było 155 bezrobotnych, w tym 63 kobiety. Stopa bezrobocia w gminie w 2014r. wyniosła 5,96% i była niższa niż w powiecie (9,95%) i województwie (7,99%). W ogólnej strukturze bezrobotnych największą grupę stanowią mężczyźni (59,35%). Bezrobotnych do 25 roku życia było 46 osób, a w wieku powyżej 50 lat – 29 osób.

Tabela 8 Bezrobotni w latach 2012 – 2014

	ogółem			% osób w wieku produkcyjnym			kobiety		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	68705	70889	60394	9,00%	9,33%	7,99%	31553	32303	27478
Powiat	4793	5043	4355	10,81%	11,44%	9,95%	2095	2133	1860
Gmina	153	172	155	5,90%	6,61%	5,96%	67	63	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Zgodnie z danymi na dzień 31.12.2014 roku na terenie gminy Janów zamieszkiwały 103 osoby bezrobotne zagrożone długotrwałym bezrobociem, co stanowiło blisko 70% ogółu osób bezrobotnych. Problem ten jest niesłychanie ważny i ma duży oddźwięk społeczny. Sytuacja ta rodzi wiele negatywnych aspektów społecznych i ekonomicznych.

Kluczowe problemy z jakimi boryka się osoba bezrobotna dotyczą:

- finansów
- rytmu codziennego życia
- negatywnych emocji (głównie niskiego poczucia własnej wartości)
- znalezienia innej pracy

Czasami dochodzi do zjawiska które można określić jako dziedziczenie bezrobocia. Bezrobotni rodzice nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniego wykształcenia - dodatkowo często przekazują im własny wzorzec zachowania: bezradność, poczucie niemożności zmienienia swojego życia i pesymizm. Bezrobotne rodziny charakteryzuje także często roszczeniowa postawa wobec społeczeństwa.

III.6. Zatrudnienie

Gmina Janów to obszar typowo rolniczy (ponad 1000 gospodarstw indywidualnych), coraz więcej rolników posiada nowoczesne, w pełni dostosowane do unijnych warunków gospodarstwa specjalizujące się w produkcji mleka, bydła, trzody chlewnej, drobiu, koni rasy sokólskiej oraz specjalistycznych upraw rolnych np.: warzywa, truskawki, porzeczki. Na terenie gminy, we wsi Białousy znajduje się jedna z największych w Polsce plantacji borówki amerykańskiej.

Z rolnictwa utrzymuje się 90% ludności. Pomimo tego, że podstawowym profilem produkcji rolnej pozostaje uprawa zbóż i ziemniaków, obserwuje się ciągle wzrastającą tendencję do wysokiej specjalizacji (głównie produkcji mleka) i zmiany profilu gospodarstw oraz rozwoju usług dla rolnictwa.

Dość korzystnie przedstawia się struktura obszarowa gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi ok. 12 ha. Dominują gospodarstwa małe do 15 ha i średnie 15-50 ha. Na terenie gminy znajduje się sześć gospodarstw o powierzchni od 50 do 100 ha oraz 34 gospodarstwa o pow. 30 do 49,99 ha.

Pomimo dość słabej jakości gleb janowscy rolnicy osiągają plony powyżej średniej wojewódzkiej. Duży wpływ na to ma wysoka kultura rolna. Większość rolników prowadzących gospodarstwa posiada zasadnicze, średnie lub wyższe wykształcenie rolnicze. Zdobywanie fachowej wiedzy umożliwia nauka w miejscowym Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego. Szkoła prowadzi także systematyczne doszkąlanie rolników specjalizujących się w różnych profilach produkcji rolnej np. mleczarstwie, hodowli trzody chlewnej, pszczelarstwie lub w prowadzeniu gospodarstwa ekologicznego. Przykładem takich działań może być szkolenie na temat bezpiecznego używania opryskiwaczy i środków ochrony roślin, którym objęto wszystkich rolników w gminie Janów oraz gmin sąsiednich.

Na obszarze gminy rozwinął się głównie przemysł rolno-spożywczy. Najważniejsze zakłady produkcyjne to piekarnia, rzeźnia, masarnia, wytwórnia wód gazowanych i młyn gospodarczy. Ważną rolę gospodarczą odgrywa również tartak i Spółdzielnia Kółek Rolniczych prowadzący działalność wytwórczą typu metalowego.

Decydujące znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańcom gminy. Na terenie gminy wskaźnik ilości podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców wynosi 421.

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Białymstoku i według stanu na koniec grudnia 2014 roku na terenie Gminy Janów prowadziło działalność 86 podmiotów gospodarczych, z czego 9 w sektorze publicznym.

Większość to zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a przewaga tej formy prowadzenia działalności gospodarczej jest normą w polskiej rzeczywistości gospodarczej i Gmina nie odbiega od trendów krajowych w tym zakresie.

Główne obszary działalności gospodarczej na terenie gminy to handel artykułami spożywczymi i przemysłowymi oraz usługi remontowo-budowlane i transportowe. Na terenie gminy działa 20 sklepów ogólnie spożywczych i wielobranżowych. Rozwinęły się także usługi z zakresu działalności kulturalno-rozrywkowej, gastronomicznej i sportowej, obsługi rolnictwa. Istnieją składy, magazyny i zlewnie mleka.

Funkcjonuje tu także około 70 zakładów rzemieślniczych świadczących usługi w zakresie m.in. naprawy i konserwacji pojazdów i maszyn, stolarstwa i ogólnobudowlanym.

Podmioty gospodarcze świadczą również usługi w zakresie mechaniki pojazdowej, lakiernictwa, blacharstwa i wulkanizacji, betoniarstwa, usług budowlanych, elektrycznych i ciesielskich, kamieniarskich oraz krawieckich i fryzjerskich.

Poziom wielkości zatrudnienia w gminie warunkują w głównej mierze:

- a) cechy demograficzne ludności – udział ludności w wieku produkcyjnym, poziom wykształcenia ludności;
- b) poziom rozwoju gospodarczego obszaru gminy;
- c) poziom aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym;
- d) stan zdrowotny ludności w wieku produkcyjnym

Tabela 9 Pracujący bez rolnictwa indywidualnego w latach 2012 – 2014

	Ogółem		
	2012	2013	2014
Województwo	207905	210183	214817
Powiat	8351	8370	8523
Gmina	267	279	296

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Janów liczba osób pracujących (poza rolnictwem indywidualnym) w analizowanym okresie stale rosła. Najwięcej osób zatrudnionych było w usługach nierynkowych, a najmniej w przemyśle i budownictwie oraz w usługach rynkowych.

Tabela 10 Pracujący bez rolnictwa indywidualnego według poszczególnych kategorii w latach 2012 – 2014

	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybołówstwo			Przemysł i budownictwo			Usługi rynkowe			Usługi nierynkowe		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	2826	2991	3162	64023	64027	66383	48435	49448	50565	92621	93717	94707
Powiat	211	213	222	2548	2581	2603	1772	1681	1804	3820	3895	3894
Gmina	-	39	41	-	36	35	-	27	29	184	177	191

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

III.7. Obsługa ludności i zaspakajanie potrzeb mieszkańców

Janów jako wieś gminna posiada dobrze rozwiniętą obsługę mieszkańców. Dla spełnienia ich potrzeb działają tu różnego rodzaju instytucje publiczne, takie jak: Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne: Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna. Na terenie miejscowości działają również: Bank Spółdzielczy w Sokółce Oddział w Janowie, Poczta Polska.

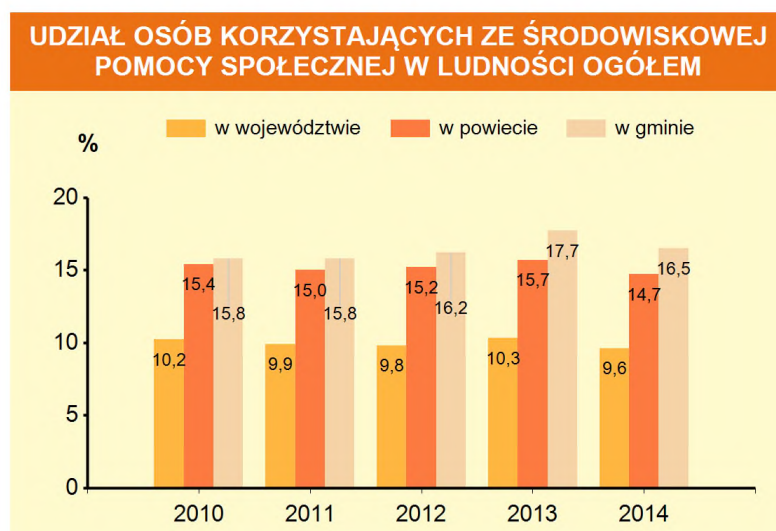
Opiekę medyczną w gminie świadczą 2 przychodnie: Praktyka Lekarza Rodzinnego w Janowie, Niepubliczny ZOZ Przychodnia Lekarska „Hipokrates” w Janowie rejon działania Gmina Janów. W zakresie stomatologii usługi świadczy: Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Stomatologiczna w Janowie. Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w 2014r. wyniosła 2138.

Zaopatrzenie rolnictwa w środki produkcji rolniczej prowadzi Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” i Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Janowie oraz trzy punkty prywatne. Ponadto w gminie istnieją dwie prywatne lecznice dla zwierząt i punkty mechanizacji rolnictwa.

Zakres zapotrzebowania na pomoc społeczną z roku na rok wzrasta w miarę ubożenia społeczeństwa. W gminie pomoc społeczna staje się jednym z głównych priorytetów polityki samorządowej. Jednakże narastającym problemem są ciągle niedostateczne fundusze.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy osobom, które pobierają zasiłki stałe, okresowe i z tytułu macierzyństwa. Ośrodek współfinansuje również dożywianie dzieci w szkołach oraz udziela zasiłków celowych na zakup opału dla szkół, zakup wyprawek dla dzieci do szkoły, zakup obuwia, opłaca także składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Rysunek 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2010-2014

W 2014 roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 2399,8 tys. zł.

Głównym problemem społecznym wskazanym przez władze gminne na terenie gminy jest alkoholizm i zaniechanie. w 2014 r. wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi wyniosły 55 tys. zł.

III.8. Infrastruktura społeczno-kulturalna

III.8.1. Oświata i wychowanie

Na terenie gminy Janów funkcjonują: Szkoła Podstawowa w Białousach, Zespół Szkół Samorządowych w Janowie w skład którego wchodzi Przedszkole Samorządowe, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum oraz Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Janowie. Placówki wychowania przedszkolnego są w strukturze szkół podstawowych. W placówkach wychowania przedszkolnego jest 79 dzieci, z czego 68 w przedszkolach. Do szkół podstawowych uczęszcza ok. 264 dzieci. Gimnazjum zapewnia edukację ok. 138 uczniom. W

szkołach średnich uczy się 162 uczniów. W gminie działalność prowadzi także niepubliczna średnia szkoła zawodowa dla dorosłych.

W Janowie funkcjonuje:

1. Zespół Szkół Samorządowych w Janowie,
2. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Janowie, w którym funkcjonuje:
 - Technikum Rolnicze
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
 - Szkoła Policealna dla Dorosłych

Prowadzone są także kursy przez CKU:

- Kurs stosowania środków ochrony roślin
- Kurs operatorów kombajnów zbożowych
- Operator samojezdnych sieczkarń
- Kurs spawacza MAG 135

Szkoły są jednostkami publicznymi, ich cele i zadania określone są w ustawie o systemie oświaty. Zapewniają możliwość bezpłatnej nauki wszystkim uczniom zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Organizują bezpłatne i odpłatne zajęcia pozalekcyjne. Sprawują opiekę nad uczniami oraz współdziałają z rodzicami. Realizują optymalne warunki rozwoju ucznia z zachowaniem zasad bezpieczeństwa oraz promocji i ochrony zdrowia. Ponadto umożliwiają uczniom podtrzymywanie tożsamości narodowej, językowej, religijnej.

Wychowaniem oraz zapewnieniem czasu wolnego dzieciom z terenu gminy zajmuje się również działająca przy Szkole Podstawowej i Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Turystyki w Janowie świetlica, zapewniająca dzieciom w szczególności: pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, pomoc w radzeniu sobie z życiowymi problemami.

III.8.2. Baza sportowa

W Janowie znajduje się Hala sportowa. Na Hali Sportowej w Janowie prowadzone są zajęcia sportowe - cyklicznie trzy razy w tygodniu. Uczestniczą w nich mieszkańcy Gminy Janów w różnym wieku tj. dzieci i młodzież - czynnie ponad 30 osób, oraz dorośli - czynnie ok. 25 osób. Zajęcia te obejmują dziedziny sportu takie jak: piłka nożna halowa, piłka siatkowa, piłka koszykowa oraz zajęcia dowolne, czyli gry i zabawy sportowe dla dzieci młodszych.

Organizowane są także zawody sportowe - w tenisie stołowym dla szkół podstawowych i gimnazjum Gminy Janów.

Kluby Sportowe działające na terenie gminy:

1. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Stoper” w Janowie 16-130 Janów, Szkoła Podstawowa, ul. Białostocka 16,

III.8.3. Kultura

Bazę kulturalną na terenie miejscowości Janów tworzy Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki, starając się zaspokajać potrzeby społeczeństwa w różnym wieku.

W ośrodku kultury funkcjonują następujące komórki organizacyjne:

- 1) Gminna Biblioteka Publiczna
- 2) Czytelnia internetowa
- 3) Izba Tkactwa Regionalnego
- 4) Pracownia tkacka

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Posiada w swoich zbiorach ponad 19 tys. egzemplarzy książek w tym literaturę piękną dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz księgozbiór popularno-naukowy, a także około 30 tytułów czasopism bieżących.

Biblioteka zaprasza czytelników od poniedziałku do piątku w godz. 8.00 – 16.00, wtorki 8.00 – 18.00 oraz w soboty w godz. 9.00 – 15.00

Tabela 11. Wypożyczenia w woluminach w latach 2012 – 2014

	Wypożyczenia w woluminach						Czytelnicy		
	w tys.			na 1 czytelnika					
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	3103,2	2972,8	3004,1	20,4	20,4	20,6	152395	145384	145885
Powiat	236,6	227,8	223	24,1	24	24,4	9817	9488	9138
Gmina	9,6	8,8	12,3	22,6	19,9	23	426	443	539

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2012-2014 liczba czytelników stale rosła i w 2014r. było ich 539. Średnio jeden czytelnik wypożyczał 23 książki rocznie, co dało ogólną liczbę wypożyczeń w wysokości 12 300 sztuk.

CZYTELNIA INTERNETOWA

W Gminnej Bibliotece Publicznej Janów obsługa czytelników oraz prace związane z gromadzeniem i udostępnianiem księgozbioru i czasopism prowadzone są za pomocą narzędzi zintegrowanego elektronicznego systemu MAK+. Katalog biblioteki dostępny jest on-line. Czytelnicy mają możliwość logowania się w systemie, zamawiania i rezerwacji książek. Funkcjonuje automatyczny system powiadamiania czytelników (za pomocą poczty elektronicznej) o terminach zwrotów książek oraz dostępności zarezerwowanych egzemplarzy.

GBP Janów posiada 3 tablety i 5 komputerów stacjonarnych przeznaczonych dla użytkowników. Biblioteka umożliwia podłączenie własnego komputera, dostęp do gniazda internetowego, korzystanie z bezprzewodowego Internetu szerokopasmowego.

Czytelnia pracuje od poniedziałku do piątku w godz. 9.00 – 16.00

IZBA TKACTWA REGIONALNEGO

Znajduje się ona na Szlaku Tradycji Rękodzieła Ludowego Podlasia.

W Izbie prezentowana jest wystawa tkanin dwuosnowowych wykonanych przez twórców ludowych skupionych w janowskim ośrodku tkackim. Oprócz zbiorów obejrzyć można tu więc także pokaz tkania na warsztacie tkackim

Ekspozycja jest czynna dla zwiedzających od poniedziałku do piątku w godz. 8.00 – 16.00

PRACOWNIA TKACKA

Organizowane są w niej zajęcia i warsztaty tkackie dla dzieci i młodzieży oraz pokazy tkania dla zwiedzających Izbę Tkactwa Regionalnego.

Dzięki działalności ośrodka kultury w okolicy Janowa zachowana została tradycja wyrobu dywanów dwuosnowowych. Wykonywane są one z naturalnej przędzy wełnianej na drewnianych warsztatach tkackich. Charakterystyczna jest ich struktura składająca się z dwóch warstw tkaniny wykonanych w kontrastowych, przenikających się kolorach.

Janów wraz z okolicznymi wsiami Wasiłówką, Marchelówką Nowokolnem oraz Trofimówką tworzą Ośrodek Kultury Ludowej, kultywujący unikalną w skali europejskiej metodę tkania Podlaskich Dywanów Dwuosnowowych. Proces powstania tych znanych na

rynku polskim i zagranicznym wytworów artystów ludowych, można prześledzić w Izbie Tkactwa Regionalnego w Janowie oraz w czynnych 8 pracowniach tkackich. Bezpośrednio u tkaczek, każdy turysta może wybrać i kupić dywany lub makaty o wzorach tradycyjnych lub zamówić tkaninę na dowolny temat gdyż każda tkanina dwuosnowowa jest specyficznym i oryginalnym rodzajem obrazu "przędzą malowanym". Dzięki połączeniu tradycyjnych elementów sztuki ludowej i profesjonalnego tkactwa artystycznego, tkaniny te odznaczają się nieprzeciętnymi walorami estetycznymi i trafiają do kolekcji wielu muzeów w kraju i za granicą oraz znajdują wielu odbiorców indywidualnych.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Janowie w celu podtrzymania tradycji tkackich w regionie organizuje corocznie konkurs na tkaninę dwuosnowową oraz współpracuje z twórcami w zakresie promocji i popularyzacji tkactwa oraz wspiera działania twórców z terenu Gminy Janów. Na terenie gminy funkcjonuje - Szlak Rękodzieła Ludowego.

IMPREZY CYKLICZNE

W Janowie, rokrocznie organizowanych jest szereg imprez lokalnych oraz duże, często o zasięgu krajowym imprezy, m.in.

1. Konkurs na tkaninę dwuosnowową (zasięg północno-wschodniej Polski)
2. Wystawa Pokonkursowa
3. Dni Janowa
4. Pokazy tkania dywanów dwuosnowowych w Izbie Tkactwa

Regionalnego

5. Półmaraton Mleczny Korycin – Janów – Korycie
6. Letni Turniej Piłkarski „Gloria Victis” dla seniorów, juniorów i trampkarzy,
7. Zimowa liga halowej piłki nożnej,
8. Dni Seniora.

FUNDACJE I STOWARZYSZENIA ZAJMUJĄCE SIĘ KULTURĄ I SZTUKĄ – ZWIĄZKI TWÓRCZE, ORGANIZACJE SPORTOWE

W GOK, SiT prowadzone są zajęcia : muzyczne , taneczne, plastyczne , szachowe oraz rekreacyjno – sportowe, działają 3 młodzieżowe i dziecięce grupy taneczne.

Przy ośrodku kultury działa Chór Janowianie, 2 młodzieżowe i dziecięce zespoły wokalne oraz grupa gitarowa.

PISMA I INNE WYDAWNICTWA LOKALNE WYDAWANE W JANOWIE

- a) Wydawnictwa: "Janów i okolice. Moja Mała Ojczyzna" - Romuald Bujwicki,
- b) "Historia zapisana przydrożnymi krzyżami i kapliczkami" - Romuald Bujwicki,
- c) "Józef Marcinkiewicz. Genialny Matematyk - Męczennik Katynia" praca zbiorowa pod redakcją Janiny Marciak-Kozłowskiej,
- d) "Tkanina dwuosnowowa" - Wojciech Kowalczyk
- e) „WĄTEK – Miesięcznik Ziemi Janowskiej”; wydawca – Urząd Gminy w Janowie; nakład 100 egz.
- f) Informator „Tkanina dwuosnowowa w Janowie” (1996 rok); wydawca – Gminny Ośrodek Kultury w Janowie; nakład 1000 egz.
- g) Informator „Janów” (1998 rok); wydawca – Urząd Gminy w Janowie; nakład 1500 egz.

h) Informator „Teresa Pryzmont – janowska tkaczka dywanów dwuosnowowych”(1999 rok); wydawca – Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Janowie; nakład 1500 egz.

III.9. Obiekty zabytkowe

Na terenie gminy Janów istnieje kilka ciekawych obiektów zabytkowych oraz archeologicznych wzbudzających zainteresowanie turystów.

W samym Janowie znajduje się:

- układ przestrzenny dawnego miasta – obecnej wsi, z XVIII w.,
- drewniana kaplica cmentarna – kiedyś kościół parafialny z 1725 r.,

- kościół pw. św. Jerzego, zbudowany w latach 1899 – 1904,

- drewniana plebania z ok. 1905 r.,
- dawny cmentarz przykościelny w Janowie, z XVII – XX w.,
- ogrodzenie z bramkami i schodami w Janowie, z XIX w. i początku XX w.,

- cmentarz rzymskokatolicki w Janowie,

- cmentarz żydowski w Janowie, założony w XVIII w.,

Białousy

- drewniane i gliniane domy z lat 20. i 30. XX w.,
- dwie kapliczki - drewniana z 1917 roku i murowana z 1939 roku.
- wiatrak holenderski - drewniany z 1880 roku.

Jasionowa Dolina

- cmentarzysko kurhanowe Jaćwingów pochodzące z IV-V w.,

Kamienica

- murowana kapliczka, z 1935 r.,

Kumiałka

- dwa cmentarzyska kurhanowe wczesnośredniowieczne,

Teolin

- cmentarzysko kurhanowe,

Trzcianka

- grodzisko

W centrum Janowa, obok kościoła znajduje się odrestaurowany w roku 1988 pomnik Orła Białego. Wzniesiony w 1933r, na podstawie Krzyża Virtuti Militari, dla upamiętnienia 15 rocznicy odzyskania niepodległości, w hołdzie poległym w walce o niepodległość mieszkańcom gminy oraz ku czci Marszałka Józefa Piłsudskiego został zniszczony w 1940 roku w okresie okupacji sowieckiej. Powoli staje się symbolem Janowa.

Rysunek 5 Pomnik Orła Białego

III.10. Baza turystyczna

Gmina Janów posiada wiele atrakcyjnych walorów kulturowych i przyrodniczych. Istnieje tu kilka ciekawych obiektów historycznych oraz miejsc pamięci narodowej. Gmina posiada wieloletnie tradycje tkackie. W Janowie znajdują się izby tkackie i muzeum tkactwa. Funkcję turystyczną pełnią kompleksy leśne Puszczy Knyszyńskiej, na których wyznaczono

piesze i rowerowe szlaki turystyczne. Szlaki turystyczne zostały wytyczone wzdłuż rzek Kumiałki i Sitawki. Połączone są one ze szlakami turystycznymi przebiegającymi przez Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej i Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Niewątpliwym walorem gminy Janów jest jej położenie terenach posiadających dobrze zachowane walory środowiska przyrodniczego, unikalne w skali Europy.

Infrastruktura turystyczna na tych pięknych terenach posiadających walory turystyczne i wypoczynkowe jest słabo rozwinięta. Ruch turystyczny charakteryzuje się sezonowością i jest ograniczony do miesięcy letnich.

Przez Gminę Janów prowadzi "Szlak Tradycyjnego Rękodziela Ludowego", który oprócz pracowni tkackich obejmuje również warsztaty kowalskie, garncarskie, wyrobu łyżek drewnianych i rzeźbiarskie. Wizyta w pracowniach artystów ludowych stwarza okazję poznania i wypróbowania własnych umiejętności w każdym z tych zapomnianych zawodów. Szlak rowerowy Janów – Korycin oznaczony kolorem zielonym prowadzi lokalnymi drogami, biegnącymi w niewielkim oddaleniu od rzeki Kumiałki. Podróżując rowerem, obok piękne doliny Kumiałki zobaczymy także ciekawą rzeźbę terenu – Wzgórza Szumowskie. Atrakcją szlaku są średniowieczne grodziska w Aulakowszczyźnie i Milewszczyźnie oraz młyny wodne w Sitawce, Romaszkówce i Rudce. Długość trasy wynosi 24 km i jest to optymalna wielkość na rodzinne, niedzielne wycieczki rowerowe.

Wytyczone dwa szlaki piesze i rowerowe umożliwią oprócz poznania w/w warsztatów także bezpośredni kontakt z ciekawymi i rzadkimi okazami flory i fauny (żeremia bobrowe) oraz zwiedzenia np. młynu wodnego w Sitawce, kurhanów Jaćwingów (V-VI wiek) w Jasionowej Dolinie i Teolinie, grodziska wczesnośredniowiecznego w Trzciance, pomników przyrody (dąb szypułkowy) w Rudawce, rezerwatu przyrody (Starodrzew Szyndzielski) oraz neogotyckiego kościoła w Janowie z unikatowym w skali kraju wystrojem wnętrza w stylu sgraffito.

Aktywnie wypoczywającym Gmina Janów oferuje dwa szlaki rowerowe i piesze oraz pływanie, wędkowanie i żeglowanie (w tym windsurfing) na zbiorniku retencyjnym "Sitawka" (ok. 7 ha powierzchni). Istnieje także możliwość uprawiania innych dyscyplin sportu na stadionie oraz nowoczesnej hali sportowej.

Sobotni wieczór można atrakcyjnie spędzić w pierwszym w Polsce klubie disco-polo "Panderoza", czy miejscowym barze "Planeta".

AGROTURYSTYKA

By zapewnić turystom odpowiedni komfort na terenie Gminy Janów powstają coraz liczniejsze gospodarstwa agroturystyczne. Oprócz noclegów proponują one specjały kuchni regionalnej: babkę i kiskę ziemniaczaną, wędliny wiejskie, smalec z ziołami, swojskie sery, oryginalne dania wegetariańskie i myśliwskie oraz produkty i przetwory ekologiczne. Dla wielu turystów niezapomnianych wrażeń może dostarczyć własnoręczne powożenie furmanką konną, jazda "na oklep" na koniu czy ręczne dojenie krowy albo pomoc rolnikom w sianokosach i żniwach. Pamiątką na zimowe wieczory mogą stać się przetwory z zebranych przez siebie truskawek, porzeczek, poziomek, malin lub grzybów.

Gospodarstwa agroturystyczne na terenie Gminy Janów, woj. podlaskie

- Lech Kruk - Janów ul. Sportowa 4, miejsc noclegowych 3,
- Halina i Janusz Sawiccy - Rudawka 31, miejsc noclegowych - 3
- Danuta i Leszek Radulscy - gospodarstwo ekologiczne, Wasilówka 18,
- Teresa Pryzmont - czynny warsztat tkacki, Wasilówka 19,
- Maciej Moniuszko - Studzieńczyna 7, miejsc noclegowych - 15
- Dariusz Pryzmont Wasilówka 17, miejsc noclegowych 6

III.11. Infrastruktura techniczna

III.11.1. Drogi

Przez miejscowość Janów przebiega droga wojewódzka Nr 671: Jeżewo - Knyszyn - Korycin – Sokolany.

Na terenie gminy brak jest dróg krajowych, jest 16,6km dróg wojewódzkich, 95,1 km dróg powiatowych. Średnie natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 671 Sokółka -Korycin - wynosi 626 poj./dobę.

Układ sieci drogowej stanowi wystarczająco dogodny system komunikacyjny dla mieszkańców gminy, zapewnia on połączenia wszystkim miejscowościom. Problemem natomiast staje się niedostateczny stan nawierzchni wielu spośród istniejących dróg oraz ich niektóre parametry techniczne, nie odpowiadające wymogom zwiększającego się natężenia ruchu oraz bezpieczeństwa (przede wszystkim zbyt wąska szerokość jezdni). Stan techniczny, szczególnie dróg gminnych jest niezadowalający. Należy dążyć do zwiększenia długości dróg twardych.

III.11.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz gospodarka odpadami

WODOCIĄGI

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy odbywa się poprzez eksploatację dwóch wodociągów znajdujących się na terenie gminy i jednego w gminie Korycin. Długość wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej wynosi 109,7 km.

Tabela 12 Wodociągi w latach 2012 – 2014

	Wodociągowa sieć rozdzielcza w km			Wodociągowe połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	12810,2	13078,0	13260,0	184874	187969	190504
Powiat	1354,4	1373,1	1395,6	13716	13838	13935
Gmina	109,4	109,4	109,7	901	903	905

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Grupowy wodociąg wiejski Janów składa się z dwóch studni głębinowych pracujących w układzie jednostopniowego uzdatniania wody. Dostarcza on wodę mieszkańcom miejscowości: Janów, Budno, Krasne, Kumiałka, Kizielany, Kizielewszczyzna, Kamienica, Cieśnik Wielki i Cieśnik Mały, Gabryleszczyzna, Franckowa Buda, Kuplisk, Kol. Kuplisk, Kol. Kładziewo, Marchelówka, Nowokolno, Nowowola, Nowy Janów, Szczuczki i Kol. Szczuczki, Skidlewo, Studzieniczna, Rudawka, Trofimówka, Trzcianka, Wasilówka i Zielony Gaj.

Wodociąg wiejski Białousy składa się z dwóch studni wierconych pracujących w układzie jednostopniowego uzdatniania wody. Dostarcza on wodę mieszkańcom miejscowości: Białousy i Łubianka.

Wsie Jasionowa Dolina, Sitawka, Przystawka, Teolin i Sitkowo korzystają z wodociągu Długi Ług w gminie Korycin.

Na terenie gminy znajdują się również publiczne i prywatne studnie głębinowe. Część mieszkańców zaopatruje się w wodę z ujęć lokalnych w większości ze studni kopanych, w których jakość wody niejednokrotnie nie odpowiada normom wody pitnej, a zasoby są ograniczone i nie w pełni zaspakajają potrzeby gospodarcze i bytowo-socjalne.

Scentralizowany system zaopatrzenia w wodę terenów wiejskich należy uznać za dość dobrze rozwinięty. Z instalacji wodociągowej korzysta około 70,6% mieszkańców gminy i jest to

wartość porównywalna do wskaźnika dla powiatu sokólskiego - 79,5%. Wydajność działających wodociągów przekracza obecne zapotrzebowanie na wodę, dając tym samym możliwości rozwoju przestrzennego zwodociągowanych miejscowości.

KANALIZACJA I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Na terenie gminy istnieje jeden układ kanalizacji o długości sieci 8,2 km, obejmujący miejscowość gminną Janów. Szacuje się, że z systemu kanalizacji sanitarnej korzysta w gminie ok. 18,3% ludności.

Tabela 13 Kanalizacja w latach 2012 – 2014

	Sieć kanalizacyjna w km			Kanalizacyjne połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo	3047,3	3166,4	3332,2	81350	84532	87220
Powiat	159,2	164,4	170,3	4681	4826	4991
Gmina	8,2	8,2	8,2	200	206	206

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Janowie.

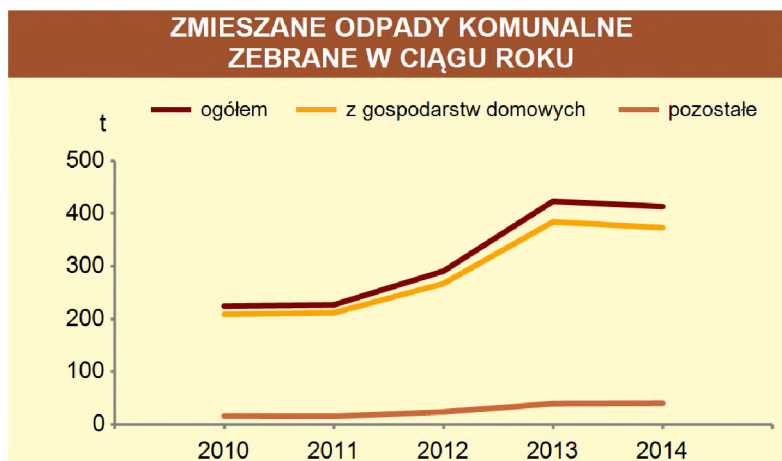
W gospodarstwach w zabudowie rozproszonej, nieposiadających zorganizowanego systemu kanalizacji, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach szczelnych, lokalizowanych na własnych działkach. W 2014 r. na terenie gminy Janów było 713 zbiorników bezodpływowych oraz 152 oczyszczalnie przydomowe. Ocenia się jednak, że stan techniczny zbiorników jest niezadowalający, co prowadzi do powolnego, lecz systematycznego zanieczyszczania gleby i rzek przepływających przez teren gminy.

Analizując aktualny stan gospodarki wodno-ściekowej w gminie należy stwierdzić, że rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków jest sprawą pilną, zwłaszcza jeśli chodzi o tereny wiejskie znajdujące się poza miejscowością gminną, tak by nie stanowił on bariery rozwoju gminy.

GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie gminy nie funkcjonuje już wysypisko odpadów komunalnych, zlokalizowane na terenie starej żwirowni w Janowie. Zostało ono zamknięte w 2012 roku i w ramach projektu Projekt pn. "Rekultywacja składowisk odpadów na terenie gmin członkowskich Związku Komunalnego Biebrza" współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2007-2013. Oś priorytetowa 5. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska zrekultywowane. Obecnie śmieci z gminy Janów trafiają do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Koszrówce. Gmina Janów należy do Związku Komunalnego Biebrza.

Rysunek 6 Zmieszane odpady komunalne

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca

Dla programowania gospodarki odpadami ważne są 3 główne parametry ich składu i jakości, decydujące o efektywności planowanych metod postępowania, tj.:

- zawartość materiałów o cechach surowców wtórnych, kwalifikujących się do odzysku materiałowego,
- zawartość łatwo rozkładalnej substancji organicznej, która w procesach rozkładu na składowiskach stanowi główne zagrożenie środowiska; poza tym w trakcie gromadzenia i wywozu stanowi zagrożenie sanitarno-epidemiologiczne; w procesach rozkładu „sterowanego” (kompostowanie, metanizacja), nie obciąża środowiska, a może poprawić bilans nawozowy gleb lub lokalny bilans energetyczny,
- zawartość drobnej frakcji mineralnej - balastu, który może być składowany bez obciążania środowiska.

W składzie pierwszej z ww. grup dominują głównie opakowania oraz przedmioty zużyte. Ich bezwzględne wielkości powstawania w analizowanej gminie są niższe od średnich krajowych, ale w relacjach do pozostałych grup odpadów kształtują się w podobnym stosunku; szacuje się je na około 60-70 % objętości i około 40 % masy odpadów. Proporcję tą należałoby przyjąć na dalsze lata. W masie tej uwzględnia się również odpady wielkogabarytowe.

W drugiej grupie dominują w składzie odpady spożywcze z gospodarstw domowych oraz odpady „zielone” z terenu gminy. Rolniczy charakter analizowanej gminy stanowi czynnik ograniczający udział tej grupy, w związku z wykorzystaniem jej do nawożenia i jako karmy dla zwierząt.

W grupie trzeciej dominuje drobna frakcja mineralna, żużel i popiół z palenisk indywidualnych, piasek i ziemia ze sprzątania posesji, ulic, placów, a także gruz i odpady ceramiczne itp. Udział tej grupy odpadów szacuje się na około 40 % masy i 30 % objętości.

Przyjmuje się, że w przyszłości nakładanie się różnych czynników poziomu i stylu życia oraz gospodarowania będzie skutkować zachowaniem dotychczasowej struktury składu.

III.11.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą i gaz

Na terenie gminy istnieje 15 większych kotłowni, dostarczających ciepło głównie obiektom użyteczności publicznej.

W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej dominującym rozwiązaniem zapotrzebowania w ciepło lokalne kotłownie na paliwo stałe lub piece kaflowe.

Istniejące źródła energii cieplnej pokrywają obecne zapotrzebowanie odbiorców. Nie zawsze jednak spełniają warunki konieczne dla ochrony środowiska, w związku z czym istnieje konieczność modernizacji wielu kotłowni. Większość kotłowni pracuje na paliwie stałym, bez urządzeń odpylających. Ogrzewanie indywidualne bazuje w przeważającej ilości na węglu i drewnie (ok. 85% indywidualnych kotłowni), z gazu płynnego korzysta około 13%, a oleju opałowego ok. 2% gospodarstw.

W gminie Janów zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane wyłącznie w sposób indywidualny przez mieszkańców gminy. Niemal nie występuje zabudowa wielorodzinna. Niewielkie zapotrzebowanie ciepła obiektów publicznych, rozproszenie zabudowy i małe jednostkowe zapotrzebowanie ciepła wynikające z charakteru zabudowy nie sprzyjają tworzeniu scentralizowanej gospodarki cieplnej.

Rozprowadzenia energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez systemu sieci SN 15 kV napowietrznej bądź kablowej. Na opracowanym terenie istnieją 62 linie główne wraz z odgałęzieniami. W miastach: Dąbrowa Białostocka, Knyszyn,

Mońki i Grajewo oraz w ośrodku gminnym Wizna zostały zamknięte pierścienie sieci 15 kV. Daje to pewność zasilania tych miejscowości. Z istniejących sieci SN 15 kV są zasilane poszczególne stacje transformatorowe słupowe, wieżowe, parterowe oraz kontenerowe.

Stan techniczny urządzeń średniego napięcia jest bardzo zróżnicowany. Sieć wymaga sukcesywnej modernizacji i rozbudowy. Zbyt długie obwody SN z poszczególnych RPZ-tów, przeciążone linie powodują, że konieczna jest budowa nowych RPZ-tów i ciągów linii 110 kV. Dotyczy to gmin Suchowoli, Sztabina i Szczuczyna. Powstanie w tych miejscowościach stacji 110/15 kV poprawi stan systemu w tych gminach, ale również będzie miało znaczenie dla odbiorców gmin sąsiednich.

III.12. Struktura użytkowania gruntów

Gmina Janów zajmuje obszar 207,8 km², tj. 1,03% powierzchni województwa podlaskiego. Głównym kierunkiem wykorzystania powierzchni gminy jest rolnicze użytkowanie ziemi.

Użytki rolne, prawie w całości w posiadaniu gospodarstw indywidualnych zajmują 61% ogólnej powierzchni, tj. mniej więcej tyle samo w porównaniu ze średnim poziomem w regionie. Lesistość wynosi 32,6%. Powierzchnia lasów wynosi 6765,2 ha, w tym 5972,2 ha stanowią lasy publiczne.

Na terenie gminy Janów znajdują się następujące obszary i obiekty o znaczeniu ponadgminnym:

- a) w zakresie walorów środowiska przyrodniczego:
 - Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej wraz z otuliną zajmujący południowo - wschodnią część gminy, jako wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu ponadregionalnym;
 - dolina rzeki Kumiałki jako wielko przestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym;
- b) w zakresie wartości kulturowych:
 - zespół kościoła parafialnego z początku XX w. w Janowie
 - muzeum tkactwa dwuosnowego
- c) w zakresie infrastruktury społecznej:
 - Zespół Szkół centrum Kształcenia Rolniczego w Janowie;
- d) w zakresie układu drogowego:

- droga wojewódzka Nr 671: Jeżewo - Knyszyn - Korycin - Sokolany;
- e) w zakresie telekomunikacji:
 - linia kablowa, światłowodowa w relacji Sokółka - Janów - Korycin.

IV. Analiza SWOT

Raport o stanie gminy oraz wyniki ankiet były podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT - mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala sformułować koncepcje rozwoju ekonomicznego. Funkcjonowanie gminy, tak jak każdej organizacji, odbywa się w kontekście silnych relacji z otoczeniem, które w znacznym stopniu determinuje jej warunki działania. Czynniki warunkujące rozwój organizacji występują tak wewnątrz, jak i na zewnątrz jej.

W poniższych tabelach zostały przedstawione wyniki prac Zespołu Ekspertów ECDS Polska nad określeniem silnych i słabych stron w gminie oraz zdefiniowaniem szans i zagrożeń, które w przyszłości mogą wpływać na dalszy rozwój gospodarczy i społeczny gminy. Należy zaznaczyć, że opisane w tabelach mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia stały się przedmiotem późniejszych, wnikliwych analiz polegających na nadaniu wag i priorytetów każdej grupie i ich poszczególnym elementom. Rezultaty tych analiz, w których efekcie określono najistotniejsze czynniki warunkujące dalszy rozwój i dzięki którym określono typ dążenia strategicznego, zostały przedstawione w dalszej części rozdziału.

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ czyste środowisko naturalne ⇒ występowanie obszarów prawnie chronionych ⇒ mały stopień skażenia środowiska ⇒ położenie gminy z dala od wielkich arterii komunikacyjnych i ośrodków przemysłowych ⇒ całkowity brak przemysłu uciążliwego dla środowiska ⇒ infrastruktura techniczna 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ systematyczne obniżanie się poziomu wód gruntowych ⇒ brak monitoringu poszczególnych elementów środowiska ⇒ stosunkowo mała aktywność mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ możliwość promowania gminy jako miejsca czystego ekologicznie ⇒ wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi - agroturystyka ⇒ współpraca międzygminna w zakresie wspólnych przedsięwzięć 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak tradycji wykorzystywania istniejących walorów naturalnych ⇒ dalsza degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych funkcji komunalnych

POTENCJAŁ LUDZKI

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ znaczne zasoby siły roboczej ⇒ silne poczucie tożsamości ⇒ aktywne postawy mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wysoki odsetek zatrudnienia w rolnictwie ⇒ wypływ ludności ⇒ postępujące zubożenie ⇒ słabe możliwości zatrudnienia poza rolnictwem ⇒ duże bezrobocie (również ukryte w rolnictwie) ⇒ spadek przyrostu urodzeń ⇒ ujemna migracja ludności ⇒ odpływ z terenu gminy młodzieży, w związku z brakiem szkolnictwa wyższego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ duży odsetek ludzi pracujących na roli pomimo wieku emerytalnego 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wyludnianie się wsi ⇒ migracja ludzi młodych ⇒ wzrastające bezrobocie ⇒ niska gęstość zaludnienia

WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół ⇒ rezerwy terenowe pod budownictwo ⇒ dbałość o czystość i estetykę 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak dostępu do specjalistycznych przychodni zdrowotnych ⇒ brak żłobków ⇒ słabe wyposażenie jednostek oświatowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ reforma ubezpieczeń społecznych i służby zdrowia ⇒ program szkoleń dla ludności 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ pogarszające się warunki bytowe ludności ⇒ powiększające się różnice w dochodach ludności ⇒ niekonsekwentna polityka państwa wobec terenów wiejskich ⇒ niewystarczające środki budżetowe na działalność związaną z kulturą i sportem

GOSPODARKA / ROLNICTWO

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobre wyposażenie gospodarstw w podstawowy sprzęt i maszyny rolnicze ⇒ zaangażowanie rolników w produkcję mleka wysokiej jakości ⇒ zasoby niewykorzystanej siły roboczej ⇒ baza dobrej jakości produktów rolnych ⇒ dobre cechy ekologiczne płodów rolnych ⇒ duża różnorodność usług gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dominacja małych firm w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych ⇒ brak przemysłu przetwórczego ⇒ brak podmiotu gospodarczego, który byłby główną siłą napędową rozwoju gospodarczego ⇒ niedostatki kapitału własnego ⇒ słabe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych ⇒ niewystarczająco rozwinięta sieć usług rolniczych ⇒ struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie ⇒ mała specjalizacja produkcji rolnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności ekologicznej ⇒ zapotrzebowanie na zdrową żywność ⇒ rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa ⇒ dostęp do środków pomocowych ⇒ tworzenie grup producenckich ⇒ tworzenie jednostek organizacyjnych związków międzygminnych ⇒ programy rozwoju terenów wiejskich województwa podlaskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi ⇒ pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie - ubożenie wsi ⇒ brak rynków zbytu na produkty rolne ⇒ niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa ⇒ brak znaczących inwestycji w sektorze rolno-spożywczym, potrzebnych do zwiększenia produkcji i konkurencyjności ⇒ niejasny i skomplikowany system podatkowy ⇒ małe subwencje w stosunku do potrzeb

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobrze rozwinięta sieć dróg ⇒ dobra sieć połączeń komunikacyjnych ⇒ 70% zwodociągowanie miejscowości ⇒ 60% ludności gminy korzysta z oczyszczalni ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niedostatki w sieci kanalizacyjnej ⇒ występowanie „dzikich,” składowisk odpadów na terenach powyrobowiskowych ⇒ niski stopień zgazociągowania gminy ⇒ przestarzałe urządzenia infrastruktury energetycznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ zagraniczne środki pomocowe na inwestycje w dziedzinie infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ trudności z pozyskaniem środków finansowych na realizację inwestycji ⇒ duże koszty uzbrojenia terenów pod inwestycje

KULTURA, SPORT I TURYSTYKA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ silne poczucie tożsamości lokalnej ⇒ obiekty zabytkowe ⇒ sprzyjające warunki geograficzno – przyrodnicze do rozwoju agroturystyki ⇒ rozwinięta sieć ścieżek rowerowych ⇒ dogodna sieć dróg gminnych umożliwiająca dojazd do urokliwych miejsc ⇒ baza sportowo-rekreacyjna ⇒ wysoka lesistość 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak bazy noclegowej ⇒ brak infrastruktury kulturalnej ⇒ brak produktu turystycznego gminy ⇒ słaba promocja walorów przyrodniczo-krajobrazowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem i agroturystyką ⇒ rozwój turystyki aktywnej – obserwacja ptaków ⇒ możliwość pozyskania dotacji unijnych na projekty związane z ochroną środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak tradycji korzystania z istniejących walorów ⇒ degradacja środowiska związana z działalnością człowieka

⇒ wzrost zainteresowania mieszkańców miast budownictwem letniskowym

WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>⇒ dobry wizerunek gminy w oczach mieszkańców</p> <p>⇒ aktywna postawa mieszkańców</p> <p>⇒ dobra opinia o gospodarstwach rolnych</p>	<p>⇒ brak programów i kierunków rozwoju obszarów wiejskich</p> <p>⇒ brak możliwości pozyskania zewnętrznych inwestorów</p> <p>⇒ brak dużego kapitału prywatnego, wewnętrznego i zewnętrznego</p> <p>⇒ ograniczone zasoby finansowe gminy</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>⇒ wzrastająca umiejętność poszukiwania pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji</p> <p>⇒ nowe zasady finansowania inwestycji</p> <p>⇒ nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami</p> <p>⇒ współpraca z powiatem i województwem</p>	<p>⇒ koncentracja instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich</p> <p>⇒ niedoinwestowanie małych i średnich przedsiębiorstw</p> <p>⇒ malejący rynek zbytu</p> <p>⇒ niestabilny i skomplikowany system prawny, szczególnie podatkowy</p> <p>⇒ słaba i zbiurokratyzowana polityka kredytowa dla przedsiębiorstw i rolnictwa</p> <p>⇒ wysokie koszty kredytów</p> <p>⇒ bariery mentalne i niechęć do podejmowania aktywności gospodarczej</p> <p>⇒ brak inwestorów</p>

V. Analiza kluczowych obszarów problemowych

W wyniku dyskusji nad zasobami wewnętrznymi oraz otoczeniem Gminy Janów, a także w oparciu o wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej, można sformułować kilka wyzwań społeczno-gospodarczych, stojących przed wspólnotą samorządową. Na pierwszy plan wyłaniają się potrzeby w zakresie dynamizowania rozwoju gospodarczego i wykorzystania atutów Gminy. Bardzo ważnym elementem tego wyzwania jest poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy, która obecnie stanowi barierę rozwojową.

Jednym z istotnych wyzwań dla Gminy Janów jest również kształtowanie wizerunku miejsca rekreacyjnego w odniesieniu do terenów wiejskich. Realizacja tego wyzwania powinna opierać się m.in. o kreowanie i rozpropagowanie własnej, oryginalnej oferty rekreacyjno-kulturowej (wydarzenia kulturalne i sportowe, zabytki, obszary leśne, akweny wodne, itp.), która obecnie w bardzo małym zakresie dociera do potencjalnych odbiorców, w tym z pobliskiego Białegostoku, a decyduje o wizerunku całej Gminy.

Do pozostałych wyzwań o charakterze strategicznym zaliczyć należy aktywizację społeczności lokalnej oraz rozwój usług publicznych, które w dłuższej perspektywie powinny przyczyniać się do przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom demograficznym (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa).

Wyzwania niniejsze szerzej zostały opisane poniżej. Na ich kanwie zidentyfikowano strategiczne obszary rozwoju.

Wyzwania rozwojowe Gminy Janów do 2025 r.:

⇒ **Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Janów, w tym turystyczno-rekreacyjnej** – co w przyszłości może zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST. Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Janów jest uwarunkowane inwestycjami gminnymi i prywatnymi oraz zewnętrznymi (w tym rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej). Trudności związane z realizacją tej części wyzwania polegają na barierach natury przestrzennej – mało atrakcyjne tereny inwestycyjne, rozdrobnienie gruntów i skomplikowane kwestie własnościowe, itp. Niemniej jednak należy dążyć do planowania stref dla rozwoju gospodarczego na terenie Gminy. Nowa

perspektywa finansowa UE na lata 2014-2020 przewiduje znaczne środki finansowe na scalanie gruntów na potrzeby stref inwestycyjnych, uzbrajanie gruntów, realizację infrastruktury komunikacyjnej udostępniającej potencjalne tereny inwestycyjne, itp. Mimo znaczących trudności w zakresie planowania i organizowania stref aktywności gospodarczej, należy projektować działania w zakresie scalania gruntów, rozwiązywania kwestii własnościowych, angażowania właścicieli prywatnych do tworzenia stref inwestycyjnych.

⇒ **Poprawa dostępności komunikacyjnej** – Rozwój gospodarczy i społeczny jest bardzo utrudniony w przypadku braku odpowiedniej infrastruktury transportowej. Nieefektywny system transportowy odbija się negatywnie w każdej dziedzinie życia i gospodarki. Należy mieć na uwadze, że poprawa dostępności komunikacyjnej gminy bezpośrednio wpływa na celowość i skuteczność realizacji innych działań w ramach pozostałych celów strategicznych i operacyjnych, m.in. rozwój mieszkalnictwa, rozwój gospodarczy, czy dostępność atrakcji turystycznych i kulturowych. Bardzo istotna jest poprawa jakości i wydajności infrastruktury transportowej. Dlatego też, na bieżąco należy modernizować i remontować istniejące drogi publiczne, których utrzymanie leży w gestii gminy, z dostosowaniem ich do warunków wynikających z obowiązujących przepisów (w tym: poszerzenia przekroju poprzecznego, korekty nienormatywnych łuków, przebudowa skrzyżowań, budowa zatok autobusowych, chodników, ścieżek rowerowych, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej).

⇒ **Kreowanie wizerunku Gminy Janów** – przede wszystkim poprzez wzrost infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej oraz oryginalne przedsięwzięcia kulturalno-sportowe, które z jednej strony powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania Gminą wśród potencjalnych odwiedzających (mieszkańcy Białegostoku, turyści zagraniczni, turyści kwalifikowani – zainteresowani oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi, itp.), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku. Ten zaś ma szansę stanowić podstawowe uzasadnienie dla podejmowania różnych działalności gospodarczych, zorientowanych na ponadlokalnych nabywców, w tym świadczących usługi rynkowe w ramach przemysłów czasu wolnego. Walory Gminy Janów (krajobraz, obszary leśne, zabytki i układy urbanistyczne) nie gwarantują samoistnego rozwoju rekreacji. Walory te w konkurencji z pobliskimi ośrodkami turystycznymi nie mają odpowiedniej siły przebicia na rynku. Jednak Janów może zbudować bardzo atrakcyjną ofertę rekreacyjno-kulturową i sportową. Obecnie Janów nie posiada żadnej oferty specjalizacji rekreacyjnej (mimo wielu zasobów), brakuje infrastruktury, brakuje oferty, brakuje produktów i promocji. Wyzwaniem jest przyciąganie

inwestorów i tworzenie nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej. Potrzebny jest nowy wizerunek splatający zasoby przyrodnicze z walorami kulturowymi i rekreacyjnymi. Oryginalność niektórych produktów terytorialnych, jakie mogą być przedmiotem konsumpcji dla mieszkańców, turystów, inwestorów, czy codziennie przybywających na obszar Gminy, powinna być traktowana jako ważny argument w działaniach promocyjnych.

⇒ **Inicjowanie aktywności mieszkańców** – angażowanie się w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności na terenie Gminy Janów. Problem bierności niektórych środowisk lokalnych jest konsekwencją zaistnienia wielu różnych czynników, z których warunki ekonomiczne są może najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących, ale niekoniecznie najtrudniejsze do pokonania. Problemy występowania patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia obserwowane są w wielu miejscach całego województwa i nie są cechą charakterystyczną wyłącznie dla Gminy Janów. Jednak stanowią duże zagrożenie dla realizacji wyzwań gospodarczych i wizerunkowych, w związku z czym powinny stanowić istotną część strategii. Przeciwdziałanie tym niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych. Przyczyni się to w przyszłości do zapewnienia odpowiedniej zaradności i operatywności mieszkańców (np. aktywne poszukiwanie pracy na terenie Gminy), odpowiedzialności za dobro wspólne (np. odnowa centrów wsi i miejsc publicznych) oraz przedsiębiorczości. W warunkach Gminy Janów, ważne jest aby wspierać wszelkie inicjatywy integrujące nowych mieszkańców.

VI. Zadania polegające na poprawie sytuacji

Cel strategiczny

DYNAMICZNY ROZWÓJ GMINY JANÓW

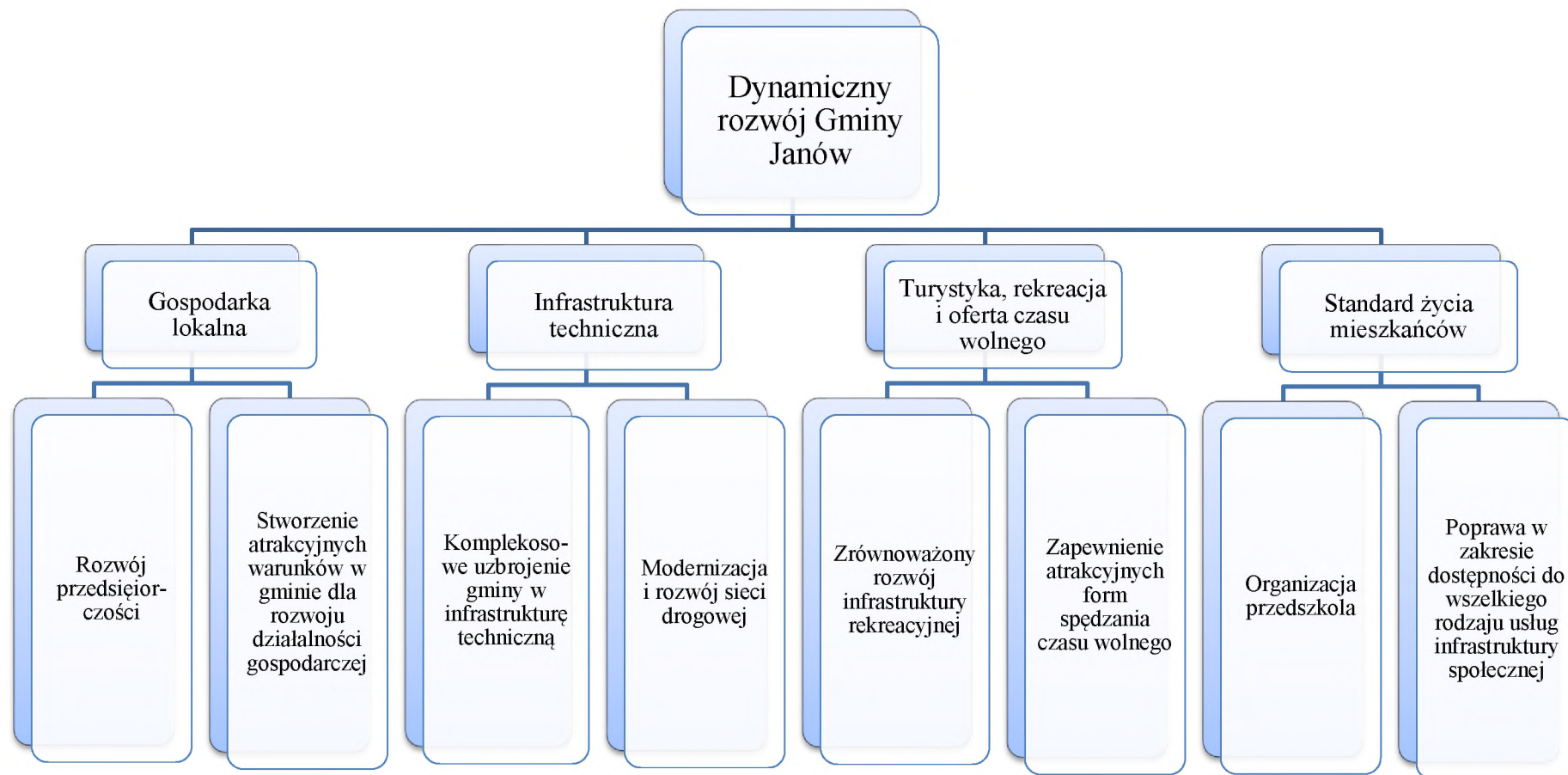
Opracowane kierunki rozwoju to obszary mogące stać się w perspektywie 10 lat czynnikami dynamizującymi rozwój gminy. W wyniku prac warsztatowych wyodrębniono cztery główne obszary wsparcia przyczyniające się do rozwoju Gminy Janów:

- Gospodarka lokalna
- Infrastruktura techniczna
- Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego
- Standard życia mieszkańców

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowane zostały cele operacyjne (w perspektywie 2025 roku). Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Janów w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszego Planu Rozwoju Lokalnego stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Poniższy schemat prezentuje strukturę celów Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025.

Osiągnięcie założonych celów operacyjnych jest możliwe poprzez realizację konkretnych działań w wyznaczonym okresie czasowym tj. do 2025 roku. W niniejszym opracowaniu wyszczególniono zadania:

- inwestycyjne,
- nie inwestycyjne (edukacyjne, promocyjne).

Przedsięwzięcia przyporządkowano poszczególnym obszarom:

- Gospodarka lokalna
- Infrastruktura techniczna
- Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego
- Standard życia mieszkańców

1. Gospodarka lokalna

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Kampanie informacyjne, szkolenia i doradztwo dla rolników i przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych.
2. Szkolenia i warsztaty w zakresie organizacji i prowadzenia działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem działalności usługowej.
3. Szkolenia w zakresie turystyki, agroturystyki, i świadczenia usług turystycznych
4. Wypracowanie i wdrożenie systemu wspierania zatrudnienia mieszkańców gminy w lokalnej gospodarce.
5. Szkolenia na temat nowych technologii i ich wykorzystania w działalności gospodarczej.
6. Szkolenia rolników (m.in. w zakresie dywersyfikacji dochodów i dobrej praktyki rolniczej).
7. Szkolenia w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup producenckich.
8. Szkolenia i poradnictwo psychologiczne, zawodowe i podnoszenie kwalifikacji oraz wspieranie zatrudnienia i samo zatrudnienia.
9. Organizacja kształcenia ustawicznego dla mieszkańców zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej.
10. Opracowanie i wdrożenie programu współpracy przedsiębiorstw lokalnych w ramach przyjętych kierunków rozwoju gminy, np. rozwój usług, turystyka i rekreacja, jakość życia (m.in. punkt informacyjny, portal internetowy).

2. Infrastruktura techniczna

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Janów	Teren Gminy Janów	2017 - 2018	3 000 000 zł
2.	Remont i rozbudowa zbiornika retencyjnego „Sitawka”	Sitawka	2019 - 2022	3 000 000 zł
3.	Modernizacja dróg gminnych (Kizielany – Franckowa Buda, Jasionowa Dolina Przystawka, Kuplisk – kol. Kuplisk, Kamienica – granica Gminy Janów, Teolin – Rudawka, Białousy kol. Przystawka)	Teren Gminy	2017 - 2025	6 000 000 zł
4.	Modernizacja drogi powiatowej Białousy-Podlubianka – Rozedranka	Teren Gminy	2016 - 2019	4 000 000 zł
5.	Modernizacja drogi gminnej Białousy-Łubianka -Podlubianka	Teren Gminy	2016 - 2020	1 400 000 zł
6.	Modernizacja drogi Krasne – Cieśnik Wielki – Zielony Gaj - Budno	Teren Gminy	2016 - 2020	2 000 000 zł
7.	Modernizacja dróg gminnych Rudawka Sosnowe Bagno – Ostryńka i Janów - Ciercież	Teren Gminy	2016 - 2017	5 900 000 zł
8.	Modernizacja ulic w Janowie(ul. Sportowa i ul Białostocka)	Janów	2016 - 2018	600 000 zł
9.	Modernizacja drogi gminnej Nowowola – Jałówka i Majewo	Nowowola	2017 - 2020	1 600 000 zł
10.	Modernizacja dróg powiatowych (Trofimówka - Franckowa Buda –Wyłudki, Szczuki - Gabrylewszczyzna	Teren Gminy	2017 - 2022	3 500 000 zł
11.	Wymiana pokrycia dachowego wraz z utylizacją odpadów zawierających azbest.	Teren gminy	2016 - 2025	3 200 000 zł

12.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy	Teren Gminy	2017 - 2020	4 000 000 zł
13.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Janów, Rudawka Przystawka	2016 - 2019	900 000 zł

3. Turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Budowa Centrum Integracji i Aktywności Społecznej Gminy Janów	Janów	2018 - 2020	3 522 000 zł
2.	Budowa targowiska wiejskiego	Janów	2020 - 2021	500 000 zł
3.	Poprawa atrakcyjności turystycznej Gminy Janów poprzez budowę miejsc postojowych w Janowie	Janów	2017 - 2018	300 000 zł
4.	Budowa kompleksu boisk sportowych w Janowie	Janów	2020 - 2022	1 200 000 zł

Dodatkowe projekty/ zadania/ operacje:

1. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych (mała infrastruktura turystyczna, szlaki turystyczne: rowerowe, konne).
2. Kształtowanie przestrzeni publicznej (tereny zielone, place zabaw, alejki spacerowe, chodniki, oświetlenie).
3. Budowa, adaptacja, remont, i wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne o charakterze społeczno – kulturalnym (poprawa stanu istniejących świetlic wiejskich oraz ich otoczenia).
4. Odnawianie lub konserwacja, obiektów zabytkowych, obiektów architektury sakralnej lokalnych pomników historii i miejsc pamięci oraz ich otoczenia.
5. Zakup i odtworzenie obiektów zabytkowych oraz charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie wraz z ich adaptacją na cele publiczne.
6. Wsparcie realizacji projektów związanych z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

7. Tworzenie miejsc noclegowych w gospodarstwach rolnych, szkołach i innych obiektach.

8. Edukacja przyrodnicza w gospodarstwach rolnych np. zielone szkoły.

9. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu.

10. Szkolenia w zakresie turystyki, agroturystyki, i świadczenia usług turystycznych.

11. Szkolenia lokalnych przewodników turystycznych.

12. Wzmocnienie organizacyjne i merytoryczne instytucji i organizacji działających w sferze turystyki, kultury i sportu.

13. Organizacja i funkcjonowanie punktu informacji turystycznej.

14. Opracowanie i wydanie map, folderów i przewodników.

15. Opracowanie i lokalizacja tablic informacyjnych dotyczących zasobów kulturowych.

4. Standard życia mieszkańców

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Poprawa dostępności edukacyjnej mieszkańców Gminy Janów poprzez budowę przedszkola i żłobka	Janów	2017 - 2018	3 600 000 zł

Dodatkowe projekty/ zadania/ operacje:

1. Rozwój sieci teleinformatycznej i punktów dostępu do Internetu (np. Internet szerokopasmowy, kawiarenki internetowe).

2. Rozbudowa, remonty i adaptacja obiektów oświatowych na cele oświatowe i inne związane z rozwojem społeczności lokalnej.

3. Unowocześnienie i poprawa wyposażenia biblioteki.

4. Wsparcie realizacji projektów związanych z dostosowaniem obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

5. Budowanie kapitału organizacji pozarządowych - zagospodarowanie i wyposażenie miejsc spotkań, - kształcenie kadr dla organizacji pozarządowych - kształcenie liderów (animatorów) lokalnych.

6. Organizowanie i współorganizowanie cyklicznych imprez sportowych, rekreacyjnych i propagujących dziedzictwo kulturowe.
7. Wspieranie programów integracji i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Organizacja i upowszechnienie kształcenia ustawicznego i terapii zajęciowej.
9. Wypracowanie systemu wspierania (partycypacji) uczestnictwa mieszkańców w kulturze na terenie gminy i poza nią.
10. Propagowanie twórczości artystycznej – organizacja przeglądów i warsztatów.
11. Tworzenie i doposażenie zespołów ludowych.
12. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży.
13. Popularyzacja sportu i rekreacji wśród osób III wieku.
14. Wypracowanie oferty zajęć prowadzonych w świetlicach wiejskich.

VII. Źródła finansowania planowanych inwestycji

Podstawowym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w Planie są środki pochodzące z budżetu gminy Janów. Jednakże z uwagi na wytyczone cele oraz możliwość pozyskania środków z innych źródeł gmina Janów będzie ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z zewnętrznych środków finansowych.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa,
- z programów pomocowych Unii Europejskiej,
- z programów Rządu RP,
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych,
- z polskich fundacji i organizacji,
- z rządowych programów wspierających integrację europejską,
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych,
- z wkładu prywatnego,
- z innych źródeł.

Programy pomocowe:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020

Zgodnie z uzgodnionym z Komisją Europejską Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 program składa się z 9 osi.

- **Oś I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu** to działania na rzecz konkurencyjności gospodarki regionu (247,4 mln euro). Będzie m.in. wspierana działalność badawczo-rozwojowa, inwestycyjna i innowacyjna w przedsiębiorstwach. Wyszczególniono tu również oddzielną pomoc na rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych w firmach. Zarezerwowano też pieniądze na utworzenie terenów inwestycyjnych. Specjalne działanie dedykowane jest rozwojowi przedsiębiorczości w gminach, położonych na obszarach Natura 2000 (bo tam trudniej prowadzić działalność gospodarczą).

- **Oś II Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa** stawia na rozwój przedsiębiorczości i aktywności zawodowej (84 mln euro). W projekcie przewidziano m.in. wsparcie na aktywizację osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo do 30 roku życia, samozatrudnienie, pomoc w powrocie do pracy po urlopach macierzyńskich czy wychowawczych. Zaplanowano również działania na rzecz podniesienia kwalifikacji pracowników w przedsiębiorstwach - ale przy tzw. podejściu popytowym, czyli to przedsiębiorca musi dostrzec potrzebę szkolenia swoich pracowników i dopiero wtedy zlecić wybranej przez siebie firmie szkolenie.
- **Oś III Kompetencje i kwalifikacje** koncentruje się na podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji (129,8 mln euro). Celem jej jest zapewnienie wysokiej jakości edukacji w przedszkolach, szkołach podstawowych, ponadpodstawowych, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego i dostosowania go do rzeczywistych potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy. Przewidziana jest również pomoc na doksztalcanie kadry pedagogicznej.
- **Oś IV Poprawa dostępności transportowej** dotyczy poprawy dostępności transportowej (208 mln euro). Główne cele tej osi to lepsze drogi i sprawniejsze połączenia kolejowe. Jedno z działań skupia się na drogach wojewódzkich. Natomiast remonty dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) mogą być możliwe tylko w trzech przypadkach: jeśli prowadzą do tzw. sieci TEN-T (czyli Transeuropejskiej Sieci Transportowej, w naszym województwie zaliczają się do niej tylko dwie drogi krajowe: S8 i S61), do przejścia granicznego lub obszaru przemysłowego. Skąd te ograniczenia? Z uwagi na konieczność koncentracji ograniczonych środków na najpilniejszych inwestycjach, które mają przyczynić się do rozwoju gospodarczego województwa, a co za tym idzie do wyższych dochodów jego mieszkańców. Z kolei drugie stawia na sprawny transport kolejowy, zwłaszcza towarowy. Chodzi o inwestycje, które będą uzupełniały te działania, tak by sieć kolejowa była spójna i zapewniała sprawny transport. I tak, w ramach RPOWP 2014-2020, prowadzone będą rewitalizacje linii kolejowych. Planowane są również inwestycje poprawiające bezpieczeństwo ruchu, np. infrastruktura na przejazdach kolejowych.
- **Oś V Gospodarka niskoemisyjna** to akcent na gospodarkę niskoemisyjną (180,5 mln euro). Promowana będzie energetyka oparta na źródłach odnawialnych. Cel to

nie tylko zwiększenie udziału oze, chodzi również o to, by właścicielami tych źródeł stali się mieszkańcy województwa, podlascy przedsiębiorcy (i czerpali z nich zyski). Można będzie też uzyskać pomoc na kompleksową modernizację energetyczną budynków wraz z wymianą wyposażenia na energooszczędne. Na inwestycje w budynkach mieszkalnych przewidziane są pożyczki, a użyteczności publicznej - dotacje.

- **Oś VI Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami** stawia na ochronę środowiska (57 mln euro). W ramach tej osi można uzyskać wsparcie na kompleksowe inwestycje w zakresie gospodarowania odpadami. Obejmować one mają: selektywną zbiórkę odpadów, transport, instalacje do odzysku i recyklingu odpadów. Projekty te muszą być uwzględnione w planie inwestycyjnym dotyczącym gospodarki odpadami komunalnymi, który będzie stanowił załącznik do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. Kolejne działanie obejmuje inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ujęte w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- **Oś VII Poprawa spójności społecznej** zakłada poprawę spójności społecznej, w tym walkę z ubóstwem (59 mln euro). Jej celem będzie aktywna integracja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem - poprzez podjęcie pracy, kształcenia. Rewitalizacja społeczna oraz rozwój szeroko rozumianego kapitału społecznego, czyli rozwój aktywności społecznej, będzie się odbywać przy zaangażowaniu społeczności lokalnych (RKLS - Rozwój kierowany przez lokalną społeczność).
- **Oś VIII Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej** zakłada inwestycje w infrastrukturę na potrzeby rozwijania usług użyteczności publicznej (179,3 mln euro), m.in. w szkołach, placówkach ochrony zdrowia (ale inwestycje te muszą być powiązane z wprowadzeniem wyższej jakości kształcenia czy usług medycznych). W ramach tej osi będzie można uzyskać pomoc na tworzenie e-usług, np. e-administracji czy e-zdrowia oraz infrastruktury informatycznej czy infrastruktury edukacyjnej, zwłaszcza przedszkoli i szkół zawodowych. Działania tej osi będą również ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego czy inwestycje w ochronę zdrowia. Z tym, że te drugie będą musiały być umotywowane potrzebami regionu, zdiagnozowanymi w specjalnym planie i koordynowane na poziomie kraju. Kolejne inwestycje, które będą tu finansowane, dotyczą działań zaplanowanych w lokalnych strategiach rozwoju.

- **Oś IX Rozwój lokalny** (29 mln euro) koncentruje się na rozwoju lokalnym, a w jej ramach tworzone będą strategie lokalne. Cała ta oś będzie wdrażana za pomocą RLKS, czyli przy zaangażowaniu społeczności lokalnych. Wspólnym mianownikiem działań będzie stymulowanie aktywności społeczności lokalnych. Kierunki interwencji będą miały indywidualny charakter, bowiem każdorazowo zostaną określone w Lokalnej Strategii Rozwoju w oparciu o zidentyfikowane na poziomie lokalnym problemy i potencjały
- **Dodatkowo oś X – Pomoc Techniczna**

2. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Główny cel Programu

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zaproponowany cel główny wynika z jednego z priorytetów strategii Europa 2020 jakim jest wzrost zrównowagony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Dlatego w porównaniu do poprzednio realizowanego POIiŚ 2007-2013, w nowym programie zostanie położony większy nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, przez co sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie.

Priorytety

PRIORYTET I (Fundusz Spójności)

Zmniejszenie emisyjności gospodarki:

- Produkcja, dystrybucja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), np. budowa, rozbudowa farm wiatrowych, instalacji na biomasę bądź biogaz,
- Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- Wspieranie efektywności energetycznej,
- Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia,
- Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu,
- Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe,

- Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie konurbacji śląsko – dąbrowskiej.

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Energii

PRIORYTET II (FS)

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska
- Gospodarka odpadami komunalnymi
- Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach
- Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna
- Poprawa jakości środowiska miejskiego

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Środowiska

PRIORYTET III (FS)

Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego:

- Rozwój drogowej i lotniczej sieci TEN-T
- Rozwój transportu morskiego, śródlądowych dróg wodnych i połączeń multimodalnych

Instytucja Pośrednicząca – Centrum Unijnych Projektów Transportowych

PRIORYTET IV (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)

Infrastruktura drogowa dla miast:

- Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących w sieci drogowej TEN-T i odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego
- Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących poza siecią drogową TEN-T. i odciążenie miast od nadmiernego ruchu drogowego

Instytucja Pośrednicząca – Centrum Unijnych Projektów Transportowych

PRIORYTET V (FS)

Rozwój transportu kolejowego w Polsce:

- Rozwój kolejowej sieci TEN-T
- Rozwój transportu kolejowego poza TEN-T

Instytucja Pośrednicząca – Centrum Unijnych Projektów Transportowych

PRIORYTET VI (FS)

Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach:

- Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach

Instytucja Pośrednicząca – Centrum Unijnych Projektów Transportowych

PRIORYTET VII (EFRR)

Poprawa bezpieczeństwa energetycznego:

- Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Energii

PRIORYTET VIII (EFRR)

Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

- Ochrona zabytków i rozwój zasobów kultury

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PRIORYTET IX (EFRR)

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia

- Infrastruktura ratownictwa medycznego
- Infrastruktura ponadregionalnych podmiotów leczniczych

Instytucja Pośrednicząca – Ministerstwo Zdrowia

PRIORYTET X (FS)

Pomoc techniczna

3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Działanie Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

Ogólny opis działania

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.

4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.

5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.

6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Planuje się, że łączne środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014-2020 wyniosą **13 513 295 000 euro**, w tym: 8 598 280 814 z budżetu UE (EFRROW) i 4 915 014 186 euro wkładu krajowego. W ramach PROW 2014-2020 będzie realizowanych łącznie 15 działań. Pomoc finansowa ze środków Programu będzie skierowana głównie do sektora rolnego. Sektor ten jest szczególnie istotny z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i wymaga znacznego i odpowiednio ukierunkowanego wsparcia. Planowane w Programie instrumenty pomocy finansowej będą miały na celu przede wszystkim rozwój gospodarstw rolnych (*Modernizacja gospodarstw rolnych, Restrukturyzacja małych gospodarstw rolnych, Premie dla młodych rolników, Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa rolne*). Do dalszego rozwoju sektora rolnego i wzrostu jego konkurencyjności przyczynią się także takie instrumenty pomocy finansowej jak: *Transfer wiedzy i innowacji* oraz *Doradztwo rolnicze*. Nowym instrumentem wspierającym wdrożenie innowacji w sektorze rolno-spożywczym będzie działanie *Współpraca*. W ramach poprawy organizacji łańcucha żywnościowego przewiduje się wsparcie inwestycji związanych z przetwórstwem i marketingiem artykułów rolnych, dalszy rozwój grup i organizacji producentów oraz systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych. Ponadto, dla ułatwienia sprzedaży bezpośredniej artykułów rolnych, planuje się kontynuację wsparcia na rzecz budowy i modernizacji targowisk. Planowana jest kontynuacja wsparcia pozwalającego na odtwarzanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych, jak również wprowadzenie nowego zakresu, którego celem będzie ochrona gospodarstw rolnych przed tego typu zdarzeniami. Nowym działaniem będzie *Rolnictwo ekologiczne*, którego celem jest wzrost rynkowej produkcji ekologicznej. Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska (w tym wody, gleb, krajobrazu) i zachowania bioróżnorodności będą finansowane w ramach działań rolno-środowiskowo - klimatycznych i zalesień. Kontynuowane będą płatności na rzecz obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Wsparcie inwestycyjne w związku z realizacją celów środowiskowych otrzymają gospodarstwa położone na obszarach Natura 2000 i na obszarach narażonych na

zanieczyszczenie wód azotanami pochodzenia rolniczego. W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich kontynuowane będą działania przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości, odnowy i rozwoju wsi, w tym w zakresie infrastruktury technicznej, które będą realizowane zarówno w ramach odrębnych działań, jak również poprzez działanie Leader. Kontynuacja wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju (Leader) wzmocni realizację oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych.

VIII. System wdrażania

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów zostanie zatwierdzony i przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy w Janowie. Odpowiedzialność za wdrożenie Planu Rozwoju Lokalnego spoczywa na samorządzie Gminy oraz innych jednostkach odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025 stanowi kontynuację wcześniejszego dokumentu rozwojowego na lata 2006-2011 i na nim opiera wdrażanie oraz realizację założonych zadań w ramach dokumentu. Plan jest dokumentem o charakterze operacyjnym, a więc opisuje założone cele strategiczne oraz odpowiadające im cele operacyjne, których realizacja ma przynieść poprawę jakości życia mieszkańców gminy Janów. Jest ona głównym celem w zakresie niniejszego opracowania. Są to przede wszystkim założenia będące kontynuacją wcześniejszego Planu Rozwoju Lokalnego, jak również nowe zadania priorytetowe wpisujące się w cele oraz działania strategiczne gminy, a także wykazujące powiązania z zadaniami już realizowanymi w ramach Planu. Możliwa jest realizacja również innych planów/programów o charakterze operacyjnym, jednak wyłącznie w przypadku podjęcia odpowiedniej decyzji przez właściwe organy gminy i zagwarantowania na ich realizację środków w budżecie lokalnym.

Po zakończeniu każdego roku budżetowego opracowane zostaną raporty z realizacji zadań Planu Rozwoju Lokalnego. Decyzje strategiczne podejmowane są na najwyższym szczeblu zarządzania gminą, czyli przez Radę Gminy w Janowie oraz Wójta Janowa. Z kolei decyzje taktyczne są decyzjami wykonawczymi w ramach uchwał Rady Gminy. Tak więc niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego przyjmując formę uchwały wytycza główne kierunki działań na kolejne lata, a zapisy o charakterze strategicznym powinny być uwzględniane na etapie corocznego układania wieloletnich planów inwestycyjnych oraz projektowania budżetu gminy.

Wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego wymaga opracowania odpowiednich procedur i systemów przepływu informacji w gminnych jednostkach organizacyjnych, szczególnie dla podmiotów będących bezpośrednio zaangażowanych w realizację zadań priorytetowych. Konieczna jest weryfikacja zadań dla poszczególnych wydziałów Urzędu i zaangażowanych jednostek organizacyjnych. Wymagany jest także odpowiedni system monitoringu i kontroli w związku z wprowadzaniem w życie założonych celów.

Wszystkie podjęte w ramach Planu Rozwoju Lokalnego czynności, mające na celu osiągnięcie założeń strategicznych, powinny tworzyć zintegrowany system działań, wzajemnie się uzupełniających, jak również być powiązane z wieloletnim planem inwestycyjnym i finansowym. Inwestycje komunalne, planowane i realizowane w powiązaniu z racjonalnym zarządzaniem finansami gminy oraz aktywnym gospodarowaniem mieniem komunalnym są podstawowym narzędziem oddziaływania władz lokalnych na procesy lokalnego rozwoju. Realizacja założeń strategicznych lokalnych Programów wymaga harmonijnej współpracy pomiędzy poszczególnymi wydziałami urzędu i gminnymi jednostkami organizacyjnymi. Skuteczne wdrażanie wieloletnich planów rozwoju zależy od skoordynowanej współpracy między służbami finansowymi, specjalistami do spraw infrastruktury technicznej, urbanistami, prawnikami i wieloma innymi osobami i instytucjami spoza kręgu administracji samorządowej.

Cele zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025 będą realizowane przez Urząd Gminy w Janowie przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego na szczeblach wojewódzkim, powiatowym i gminnym, administracji rządowej, a także z organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami oraz przy udziale partnerów prywatnych.

IX. Zasady realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów 2016-2025 będzie prowadzona zgodnie z wymogami wynikającymi z ogólnych zasad prowadzenia polityki rozwoju europejskiej, krajowej i regionalnej na lata 2014-2020. Zasady te wynikają z układu przyjętych celów i zadań oraz ich zakresu tematycznego, a także miejsca realizacji w przestrzeni gminnej. Zasady realizacji wynikać będą ponadto z doboru źródeł finansowania realizacji. Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów 2016-2025 ma charakter dokumentu otwartego, zarówno w zakresie modyfikacji kierunków i realizacji określonych w nim celów, jak i w zakresie podmiotów wdrażających cele strategicznego rozwoju. Oznacza to, że konstruując dokument nie ograniczano się wyłącznie do zadań, należących do kompetencji Samorządu Gminy Janów. Plan zawiera kierunki i cele istotne dla spójnego rozwoju całej Gminy, włączając podmioty partnerskie do jej realizacji.

Do głównych zasad realizacji Planu należą:

1. Zasada zrównoważonego rozwoju - osiągnięcie trwałej poprawy poziomu życia mieszkańców wymaga rozwoju, realizowanego przy zapewnieniu równowagi społecznej, ekologicznej i przestrzennej.
2. Zasada programowania rozwoju - Plan jest podstawą dla nowych wytycznych realizacji polityki rozwojowej w postaci koncentracji na określonych obszarach i zintegrowanych przedsięwzięciach we współdziałaniu z partnerami lokalnymi, skupiających większość środków rozwojowych będących w zasięgu oddziaływania samorządu Gminy.
3. Zasada sprawności administracji - instytucje publiczne realizujące Plan powinny działać efektywnie, skutecznie oraz w przejrzysty sposób podejmować decyzje, pełniej zaspokajać oczekiwania i potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów czy turystów.
4. Zasada partnerstwa oznacza, że należy wzmacniać współpracę podmiotów zaangażowanych w realizację Planu, która prowadzi do zintegrowanej i uzgodnionej realizacji przedsięwzięć rozwojowych oraz do poprawy koordynacji podejmowanych działań, a także do zwiększonej efektywności wydatkowania środków publicznych, z uwzględnieniem zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych. Oznacza to partycypację społeczną w poszczególnych przedsięwzięciach.
5. Zasada tematycznego i obszarowego ukierunkowania wsparcia - oznacza, że podstawowym narzędziem koncentracji działań rozwojowych będą obszary tematycznej

interwencji i wyznaczone zintegrowane przedsięwzięcia o uzupełniającym się oddziaływaniu, gdzie możliwe jest aktywowanie lokalnych potencjałów rozwojowych. Obszary te mają status obszarów tematycznych preferowanych w realizacji Planu. Ich wyznaczenie odbywało się na podstawie jednego lub kilku kryteriów wynikających z analiz strategicznych oraz w toku konsultacji społecznych. Realizacja tej zasady oznacza, że istotne przedsięwzięcia analizowane będą także pod kątem kryterium lokalizacji i przestrzennego oddziaływania na terenie gminy, jako określonego obszaru funkcjonalnego, w którym koncentrowane jest wsparcie Samorządu Gminy w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów rozwojowych.

6. Zasada racjonalnego gospodarowania przestrzenią oznacza, że realizacja Planu uwzględnia wymogi kształtowania ładu przestrzennego, zapewniając poszanowanie i efektywne wykorzystanie zasobu przestrzeni. Przedsięwzięcia o statusie strategicznym powinny, spełniać kryterium jakości przestrzeni, korzystając z przyjętych przez Gminę Janów zasad zagospodarowania przestrzennego.

7. Zasada korzystnego oddziaływania na środowisko oznacza, że przedsięwzięcia Planu analizowane będą przez pryzmat kryterium efektu środowiskowego, promującego poprawę efektywności wykorzystania zasobów i redukcję negatywnych oddziaływań środowiskowych lub wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

8. Zasada promowania zatrudnienia oznacza, że Plan skupia się na przedsięwzięciach zmierzających do tworzenia miejsc pracy, ocenianych przez pryzmat kryterium wzrostu zatrudnienia.

9. Zasada promowania postaw obywatelskich oznacza, że realizacja Planu będzie sprzyjać tworzeniu warunków dla aktywności mieszkańców, w tym kształtowaniu i umacnianiu pożądanych postaw patriotycznych, proekologicznych, kulturalnych, prozdrowotnych, transportowych, przedsiębiorczych i innowacyjnych, a także podnoszeniu standardu życia mieszkańców.

10. Zasada równości szans i integracji społecznej oznacza, że realizacja Planu będzie uwzględniać i promować włączenie społeczne i równość wszystkich mieszkańców Gminy, bez względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, sprawność fizyczną.

Rola Samorządu Gminy Janów

Układ celów Planu wyznacza zakres działania Samorządu Gminy Janów oraz jego partnerów lokalnych. Samorząd Gminy jest podmiotem o dominującym znaczeniu w realizacji Planu, przy czym jego wsparcie odbywać będzie się w dwóch podstawowych formach:

1. W formie oddziaływań bezpośrednich Samorządu Gminy Janów na realizację celów strategicznych – oddziaływanie poprzez statutową działalność organów Gminy (realizacja zadań własnych i zadań strategicznych).

2. W formie oddziaływań pośrednich – oddziaływanie Samorządu Gminy Janów poprzez instrumenty finansowe (określanie warunków dostępności środków rozwojowych) – w szczególności stymulowanie określonych działań przedsiębiorców, partnerów społecznych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów poprzez przeznaczanie środków na określone zintegrowane przedsięwzięcia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016-2025.

Do szczególnych form oddziaływania pośredniego w realizacji Planu zaliczyć należy m.in. inwestycje w infrastrukturę techniczną dla rozwoju Gminy. W zależności od realizowanego celu Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Janów, będzie pełnił następujące role:

a) Inwestora – podmiotu bezpośrednio realizującego i współfinansującego kierunki działań zidentyfikowane w Planie poprzez inwestycje własne Samorządu, bądź projekty z udziałem partnerów zewnętrznych Gminy.

b) Koordynatora programowania rozwoju strategicznego – podmiotu przygotowującego oraz monitorującego Plan i aktualizującego Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów na lata 2016 -2025 w postaci np. rocznych planów inwestycyjnych Gminy. Samorząd jest odpowiedzialny także za monitoring Planu w wyniku zarządzania środkami zewnętrznymi (w tym pochodzącymi z UE), ukierunkowanymi na osiągnięcie celów Planu.

c) Inicjatora – podmiotu inicjującego podejmowanie określonych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, zawiązującym partnerstwa projektowe dla wspólnych przedsięwzięć.

Podstawowym instrumentem realizacji ustaleń Planu będą roczne plany realizacji zadań w ramach rocznych budżetów Samorządu Gminy Janów, gdzie wpisane będą konkretne zadania realizacyjne, wpisujące się w dany obszar rozwojowy i cel strategiczny.

Partnerzy realizacji Planu

W proces strategicznego rozwoju poza Samorządem Gminy Janów we wdrażaniu i realizacji Planu włączeni zostaną partnerzy lokalni. Ich dobór odbywać się będzie w zależności od konkretnego celu strategicznego i kierunku rozwoju. Kluczowi partnerzy w realizacji Samorządu Gminy Janów to:

- Organizacje pozarządowe i podmioty wykonujące działalność pożytku publicznego,
- Instytucje kultury,
- Stowarzyszenia sportowe,
- Instytucje edukacyjne, w tym szkoły na terenie Gminy,
- Lokalne grupy działania,
- Organizacje przedsiębiorców,
- Przedsiębiorcy,
- Instytucje ochrony zdrowia.

Główne grupy odbiorców Planu

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Janów zaprogramowany został jako dokument adresowany do szerokich grup odbiorców, dzielących się zasadniczo na dwie grupy:

1. Grupę odbiorców wewnętrznych – mieszkańców Gminy Janów;
2. Grupę odbiorców zewnętrznych – inwestorzy, przedsiębiorcy, inne JST, osoby przyjeżdżające do gminy.

X. System monitorowania

Monitoring jest procesem polegającym na kontroli i ocenie postępów przeprowadzanych zadań w ramach niniejszego dokumentu oraz ich zgodności z założonymi celami. Niezwykle ważne jest szybkie wykrycie błędów i niedociągnięć w trakcie realizacji wspomnianych zadań oraz minimalizacja powstałych odchyłeń. Dzięki sprawnemu monitoringowi możliwe jest szybkie i skuteczne osiągnięcie określonych celów, natomiast dostarczane informacje o przebiegu całego procesu wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego są niezbędne do weryfikacji i aktualizacji planów rozwojowych.

Jednostką odpowiedzialną za monitoring realizacji zadań Planu Rozwoju Lokalnego będzie Urząd Gminy w Janowie pod przewodnictwem Wójta Janowa, który powoła do życia zespół ds. rozwoju lokalnego, odpowiedzialny za systematyczny monitoring przebiegu realizacji zadań priorytetowych mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Do zadań zespołu, poza monitorowaniem, należy również składanie propozycji zmian w Planie, przygotowanie okresowych ocen realizacji Planu przy użyciu określonych wskaźników oddziaływania oraz przeprowadzenie stosownych konsultacji. Planowana jest również aktywizacja lokalnej społeczności poprzez udział w konsultacjach społecznych oraz włączenie w proces monitoringu.

Zespół ds. rozwoju lokalnego dokonuje okresowej oceny stopnia realizacji Planu w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- analizę wskaźnikową, opracowywaną przez wydział mający w kompetencjach nadzór nad planem gminy na podstawie informacji otrzymanych od wydziałów i jednostek Gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego obszaru wsparcia;
- raport z realizacji kierunków interwencji Planu Rozwoju Lokalnego, przygotowywany przez wydział mający w kompetencjach nadzór nad planem gminy na podstawie informacji otrzymanych od innych wydziałów i jednostek Gminy.

Zakłada się, że działania monitoringowe (pomiary wskaźników) będą wykonywane w trybie:

- monitoringu bieżącego Planu: w odniesieniu do działań i projektów – badanie będzie skorelowane ze sprawozdawczością budżetową (wykonanie wskaźników, dotyczących danego zadania, czy inwestycji),
- analiz cyklicznych: w przypadku celów i zadań Planu – zawsze na zakończenie realizacji rocznego planu finansowego Gminy obejmującego zadania Planu, a w przypadku celów strategicznych i celów operacyjnych zgodnie z dostępnością danych ze statystyki publicznej oraz sprawozdawczością jednostek zaangażowanych w realizację Planu.

Spotkania zespołu ds. rozwoju lokalnego odbywać się będą minimum raz w roku. W zależności od dostarczanych danych przeprowadzany będzie monitoring finansowy i rzeczowy. Monitoring finansowy służył będzie zagwarantowaniu pełnej absorpcji wydawanych środków. Jego przeprowadzenie umożliwi dokonanie oceny poprawności wydatkowania środków finansowych. Monitoring rzeczowy służył będzie zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i częściowych określonych w Planie.

Monitoringowi podlegać będzie zgodność i kolejność realizacji zadań wynikających z Planu, terminowość realizacji projektów, ich jakość, źródła finansowania oraz przepływ środków pieniężnych. W przypadku pojawienia się problemów przy realizacji zadań Zespół ds. rozwoju lokalnego musi podjąć działania w celu ich wyeliminowania.

XI. Wskaźniki planowane do osiągnięcia

Monitoring Planu Rozwoju Lokalnego jest to proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych zadań i projektów oraz całego Planu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

W wyniku realizacji zadań objętych niniejszym Programem Rozwoju Lokalnego na lata 2016 – 2025 planuje się osiągnięcie następujących wskaźników produktu i rezultatu:

Wskaźniki monitoringu dla pierwszego obszaru wsparcia:

- powierzchnia rolna, na której produkowana jest zdrowa żywność,
- ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy,
- ilość przedsiębiorców, którzy skorzystali ze szkolenia na terenie gminy,
- roczna ilość nowych podmiotów gospodarczych.

Wskaźniki monitoringu dla drugiego obszaru wsparcia:

- procentowy wskaźnik dróg gminnych o twardej nawierzchni,
- długość wyremontowanych, zmodernizowanych dróg w km,
- długość wybudowanych dróg w km,
- długość wybudowanych chodników w km,
- liczba skrzyżowań oświetlonych do skrzyżowań ogółem,
- długość zmodernizowanej sieci wodociągowej,
- ilość gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej,
- stopień skanalizowania gminy,
- ilość odbiorców gazu przewodowego na terenie gminy,
- liczba obiektów, z których usunięto azbest,
- liczba obiektów objętych termomodernizacją,
- liczba rozbudowanych zbiorników retencyjnych.

Wskaźniki monitoringu dla trzeciego obszaru wsparcia:

- ✓ ilość gospodarstw agroturystycznych,
- ✓ ilość imprez kulturalnych i sportowych w roku,
- ✓ łączna długość tras turystycznych na terenie gminy,
- ✓ ilość turystów odwiedzających gminę,
- ✓ ilość miejsc noclegowych,
- ✓ łączny nakład druków promocji gospodarczej i turystycznej,
- ✓ ilość wybudowanych targowisk wiejskich,
- ✓ ilość wybudowanych boisk sportowych,
- ✓ liczba wybudowanych miejsc do parkowania.

Wskaźniki monitoringu dla czwartego obszaru wsparcia:

- ✓ procent miejscowości posiadających utworzone centralne punkty wsi,
- ✓ ilość i zasięg działań pozalekcyjnych dla młodzieży szkolnej,
- ✓ ilość wybudowanych przedszkoli i żłobków,
- ✓ liczba zmodernizowanych świetlic środowiskowych w sołectwach,
- ✓ liczba osób korzystająca ze świetlic środowiskowych w sołectwach.

Spis rysunków

Rysunek 1 Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.....	5
Rysunek 2 Gmina Janów na tle powiatu sokólskiego	11
Rysunek 3 Migracje ludności na pobyt stały	23
Rysunek 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2010-2014	28
Rysunek 5 Pomnik Orła Białego	39
Rysunek 6 Zmieszane odpady komunalne	44

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz sołectw	12
Tabela 2 Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2014 roku.....	19
Tabela 3 Struktura ludności na terenie gminy Janów.....	21
Tabela 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w latach 2012 – 2014.....	21
Tabela 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w % ogółu ludności w latach 2012 – 2014.....	22
Tabela 6. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2012 – 2014.....	22
Tabela 7. Ruch naturalny w liczbach bezwzględnych w roku 2014	23
Tabela 8 Bezrobotni w latach 2012 – 2014.....	24
Tabela 9 Pracujący bez rolnictwa indywidualnego w latach 2012 – 2014	26
Tabela 10 Pracujący bez rolnictwa indywidualnego według poszczególnych kategorii w latach 2012 – 2014.....	27
Tabela 11. Wypożyczenia w woluminach w latach 2012 – 2014	30
Tabela 12 Wodociągi w latach 2012 – 2014	42
Tabela 13 Kanalizacja w latach 2012 – 2014.....	43